

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra speciální pedagogiky

Bakalářská práce

Využití canisterapie při práci s třídním kolektivem na prvním stupni základní školy

Vypracovala: Gabriela Vojíková

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radka Prázdna, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitých parametrů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozovanou Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 15.6.2021

Vojíková Gabriela

Poděkování

V první řadě děkuji své vedoucí práce Mgr. et Mgr. Radce Prázdné, Ph.D. za její odborné vedení. Dále bych ráda poděkovala rodině, která pro mě byla při studiu oporou a v neposlední řadě svému čtyřnohému parťákovi, díky kterému mohla tato bakalářská práce vzniknout.

Abstrakt

V bakalářské práci se zaměřuji na tvorbu a podporu nově vznikajícího třídního kolektivu v první třídě základní školy skrze canisterapii. Cílem práce je vytvořit edukační jednotky zaměřené na rozvoj a podporu žádoucích interakcí v třídním kolektivu. Dílčím cílem bakalářské práce je následná realizace navržených edukačních jednotek a jejich evaluace. Pro naplnění cílů je použita kvalitativní strategie. Práce je rozdělena na dvě části, první část je teoretická, popisuje vzdělávání na základní škole, definuje třídní klima a pojem canisterapie. Druhou částí je část praktická, která obsahuje edukační jednotky a následnou evaluaci. Výstupy kvalifikační práce mohou využít pedagogové na základních školách v přímé pedagogické praxi nebo dobrovolníci s terapeutickým psem při docházení do dětských kolektivů.

Klíčová slova

Základní vzdělávání, sociální skupina, třídní klima, canisterapie

Abstract

In this graduation thesis I am focusing on making and supporting the beginnings of first graders in elementary school through canisterapy. The aim is to make an education that would support progress and desired interactions in classes. Particular aim of thesis is divided into two parts, first is theoretical part which describes education in elementary schools, classroom climate and term canisterapy. Second part is practical which contains education and resulting evaluation. The results of this thesis may be used by educationalists in elementary schools in their work or by volunteers with therapeutical dogs while coming into classes.

Keywords

Primary education, social group, classroom climate, canisterapy

Obsah

ÚVOD	- 8 -
1 základní vzdělávání	- 9 -
1.1 Kurikulární dokumenty	- 10 -
1.1.1 Klíčové kompetence	- 11 -
1.1.2 Vzdělávací oblasti	- 11 -
1.2 Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami od narození až po vstup do školského zařízení	- 13 -
1.2.1 Podpůrná opatření	- 14 -
2 Třídní klima	- 15 -
2.1 Třídní skupina jako skupina sociální	- 16 -
2.2 Edukační prostředí třídy	- 18 -
2.3 Práce se školní třídou a s žákem se speciálními potřebami	- 18 -
3 Canisterapie	- 19 -
3.1 Historie a současný stav canisterapie v České republice	- 19 -
3.1.1 Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, z.s.	- 20 -
3.2 Praktikování canisterapie – formy a metody zooterapie	- 21 -
3.2.1 Zooterapie	- 23 -
3.2.2 Metody zooterapie	- 23 -
AAC (animal – assisted coaching)	- 24 -
AACR (animal – assisted crisis response)	- 24 -
AAE (animal – assisted education)	- 24 -
AAT (animal – assisted therapy)	- 24 -
3.2.3 Formy zooterapie	- 25 -

Návštěvní program.....	- 25 -
Jednorázové aktivity	- 25 -
Pobytový program.....	- 25 -
Rezidenční program.....	- 25 -
3.3 Canisterapie ve školních třídách	- 25 -
3.3.1 Canisterapie u klienta dětského věku s tělesným postižením	- 26 -
Praktická část	- 28 -
cíl práce.....	- 28 -
Metodické postupy tvorby	- 29 -
Charakteristika zařízení	- 30 -
Časový harmonogram tvorby edukačních jednotek.....	- 30 -
4 Seznam edukačních jednotek	- 31 -
Polostrukturovaný rozhovor s třídní učitelkou před realizací činností.....	- 32 -
4.1 Tvorba pravidel a základy chování	- 34 -
4.2 Tvoříme krásné místo, kde se učíme.....	- 38 -
4.3 Vedení k chápání odlišností	- 41 -
4.4 Rodina, moje jistota	- 45 -
4.5 I kamarádství je důležité	- 47 -
4.6 Kdo si hraje zlobí míň.....	- 51 -
Diskuze.....	- 54 -
Závěr	- 56 -
Použité zdroje	- 57 -
Seznam příloh	- 60 -

ÚVOD

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla zaměřit na canisterapii z důvodu, že mě už jako malé dítě velice zajímali psi a již na základní škole jsem četla knihy o canisterapii, výcviku psů a historii jednotlivých plemen. Na vysoké škole se poté stal můj sen skutečností, pořídila jsem si štěně australského ovčáka, se kterým jsme se od první chvíle společného soužití začali věnovat přípravě na canisterapeutické zkoušky. Loňské léto jsme zkoušky úspěšně absolvovali pod záštitou Výcvikového canisterapeutického sdružení Hafík, z.s. v Třeboni. Práci na třídním klimatu skrze canisterapii jsem zvolila na základě svých zkušeností z praxe, jak ze střední školy, tak ze školy vysoké. Klima ve třídách, které jsem při praktických předmětech navštěvovala, bylo křehké, proměnlivé a často se v kolektivu nacházelo dítě, které z něj bylo vyčleňováno. Základní školu, konkrétně první třídu na základní škole, jsem zvolila proto, že je pro děti vstup do povinného vzdělávání velikou změnou v jejich životě a vzniká zde nová sociální skupina, na které je třeba pracovat. Mým osobním cílem se stala vize, že pomocí canisterapie lze pracovat na zlepšení třídního klimatu a že docházení psa do dětského kolektivu má celkový pozitivní dopad na chování a jednání dětí ve skupině.

V teoretické části se věnuji struktuře základního vzdělávání v České republice. Popisuji zde třídní klima, skupinové potřeby, vztahy mezi učitelem a žáky. Dále podrobněji rozebírám pojem canisterapie, zabývám se jejím vznikem, současnými formami, metodami a využitím canisterapie v třídním kolektivu.

V praktické části se nejvíce věnují tvorbě edukačních jednotek k realizaci canisterapie. Tyto edukační jednotky byly realizovány v první třídě základní školy. Při realizaci jsem využívala metodu pozorování, zápis z pozorování se podrobně nachází za každou edukační jednotkou.

1 ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Základní vzdělávání v České republice upravuje zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ze dne 24. září 2004, účinný od 1. ledna 2005. Zákon je součástí Národního programu pro rozvoj vzdělávání na území České republiky, tento program vznikl v roce 1999, přezdívá se mu Bílá kniha. Dokument obsahuje záměr vzdělávání v druhém tisíciletí, jsou zde uvedeny cíle, ke kterým žák dojde skrze klíčové kompetence. Klíčovými kompetencemi máme na mysli: práci ve skupinách, komunikaci, třídění informací, práci s informacemi a posléze využití získaných poznatků. (Vašutová 2015) Strukturu základního vzdělání s možností založení přípravné třídy základní školy zpracovává § 46 a 47 školského zákona. Postup při základním vzdělávání se spravuje v § 49 a 50 školského zákona. Dále pak § 16 a 17 školského zákona zahrnuje vzdělávání nadaných žáků a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Společně s vyhláškou 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. (RVP ZV © 2021) Každé dítě má dle § 36 až 43 školského zákona povinnost plnit školní docházku. Základní vzdělávání je pokračováním předškolního vzdělávání a rodinné výchovy. Jako jediné s posledním rokem předškolního vzdělávání je v naší republice povinné. Plnění školní docházky je povinné po dobu devíti let. (zakony.centrum.cz © 2021) Vzdělávání se zde rozděluje na dva stupně. První stupeň je od první do páté třídy. Výuka je zaměřena na respekt, rozvoj dítěte v jeho zájmech. Veškeré využívané metody motivují žáky k získávání nových vědomostí a poznatků. Probouzí v něm zájem, zvědavost, učí, jak řešit problémy a využívat nabytých vědomostí v praxi. Druhý stupeň, začínající šestou a končící devátou třídou, napomáhá k získávání hlubších poznatků, žák má zažité základní vzdělávací návyky, které mu umožňují samostudium, tvoří si a získává své postoje i hodnoty, které kultivují jeho chování. Na druhém stupni základní školy se uplatňují složitější metody, žáci tvoří projekty, pracují na složitějších zadáních. Cílem základního vzdělání je plnohodnotná příprava žáků na další studium, kde se mohou zlepšovat a získat kvalifikaci pro své budoucí povolání, aby se podle svých schopností mohli podílet na životě ve společnosti. (RVP ZV © 2021)

1.1 Kurikulární dokumenty

Kurikulární dokumenty jsou v České republice utvářeny v souladu s koncepčními a strategickými dokumenty a zákonem č. 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Mezi kurikulární dokumenty patří:

Rámcový vzdělávací program

Školní vzdělávací program

Individuální vzdělávací plán a následná podpůrná opatření

Kurikulární dokumenty se zabývají především obsahem vzdělávání a jeho cíli. Pracují se dvěma úrovněmi. S úrovní státní, která se zabývá národním rámcovými vzdělávacími programy. Rámcové vzdělávací programy určují prvotní vzdělávání jako komplex, definují vzdělávací rámce od předškolního po základní až střední vzdělávání. Druhou úrovní je úroveň školní, podle této úrovně, která vymezuje školní vzdělávací programy, se poté realizuje vzdělávání v jednotlivých školách. (RVP ZV © 2021)

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání popisuje veškeré náležitosti důležité ke splnění povinného základního vzdělávání. Specificky popisuje stupeň klíčových kompetencí, kterých by žáci po ukončení devítileté školní docházky měli docílit. Jednou z nejdůležitějších částí rámcového vzdělávacího programu je vymezení vzdělávacího obsahu, očekávaných výstupů a učiva. Zaměřuje se také na přístup k žákovi, propojování učiva, volbu zajímavých metod výuky, inovativní vzdělávací formy, používá dostupná podpůrná opatření u žáků s individuálními potřebami. Je připraven ke změně obsahu učiva při výuce pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Každá škola či školské zařízení si na základě rámcového vzdělávacího programu utváří vlastní školní vzdělávací program, který je přístupný a dostupný laické i odborné veřejnosti. (nuv.cz © 2021)

1.1.1 Klíčové kompetence

Kompetence znamená celistvá výbava žáka souborem znalostí, které mu umožní lépe plnit zadané úkoly a životní situace. Již od předškolního vzdělávání se s dětmi pracuje na osvojení jejich základů. Dítě, které si úspěšně zvládne osvojit klíčové kompetence se lépe orientuje v životních situacích a umí je efektivně řešit. Jednotlivé klíčové kompetence jsou společně propojeny a detailně rozepsány v rámcovém vzdělávacím programu. (kkzv.pdf © 2021)

Rámcový vzdělávací program uvádí sedm klíčových kompetencí.

1. Kompetence k učení
2. Kompetence komunikativní
3. Kompetence k řešení problémů
4. Kompetence sociální a personální
5. Kompetence občanské
6. Kompetence pracovní
7. Kompetence digitální (RVP ZV © 2021)

1.1.2 Vzdělávací oblasti

V rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání je obsah rozvržen do devíti oblastí.

1. Jazyk a jazyková komunikace
2. Matematika a její aplikace
3. Informatika
4. Člověk a jeho svět
5. Člověk a společnost
6. Člověk a příroda
7. Člověk a kultura
8. Člověk a zdraví
9. Člověk a svět práce (msmt.cz © 2021)

1. Jazyk a jazyková komunikace

Tato vzdělávací oblast se zaměřuje na komunikační dovednosti žáka, učí ho porozumění mluveného či psaného sdělení. Vede k žáka k vyjadřovacím dovednostem, které dále uplatní v životě. Vzdělávací oblast se uskutečňuje v hodinách českého jazyka a literatury, cizího jazyka, popřípadě v hodinách dalších cizích jazyků.

2. Matematika a její aplikace

Vzdělávací oblast využívá aktivit, které se dají aplikovat ve skutečných případech. Učí žáky dovednostem, které jsou funkční v reálném životě a žáci se tak stávají matematicky gramotní.

3. Informatika

Vzdělávací oblast je zaměřena na pochopení technologií. Žáci si hrou a aktivitami osvojují základní informatické koncepty. Žáci se učí, jak bezpečně zacházet s technologiemi a jak je využívat pro svůj prospěch.

4. Člověk a jeho svět

Tato vzdělávací oblast je určena pouze pro první stupeň základní školy. Zahrnuje všechny oblasti týkající se člověka, společnosti, kultury, přírody, techniky, zdraví. Oblast staví na základních zkušenostech, které žáci dostali v rodině a v předškolním zařízení. Oblast rozvíjí žáky v pozorování jevů, vztahů. Vzniká zde první celková představa o světě. Žáci se učí poznávat sebe samotné, své pocity a potřeby.

5. Člověk a společnost

Vzdělávací oblast je zaměřena na informování žáků o lidské historii a kultuře. Jejím cílem je žáka efektivně začlenit do demokratické společnosti. Utváří kladné postoje ke svému občanství a k zemi ve které se narodili. Je důležitá k tvorbě hodnotového žebříčku žáka.

6. Člověk a příroda

Vzdělávací oblast zahrnuje veškeré zjišťování informací o přírodě. Učí žáky přírodním zákonům, kladnému vztahu k přírodě. Žáci skrze tuto vzdělávací oblast mohou poznat

přírodu jako fungující systém, jehož součástí jsou i oni sami. Získají povědomí o ochraně přírody, které vede k ekologickému chování.

7. Umění a kultura

Skrze vzdělávací oblast se žáci učí poznávat svět iracionálně. Žáci si osvojují estetické a umělecké cítění světa, nastává u nich stav tvořivosti a citlivosti k umění a k jeho historické hodnotě pro společnost. Žáci si na základě těchto poznatků utváří hodnoty.

8. Člověk a zdraví

Vzdělávací oblast zahrnuje poznatky a vědomosti, jak se starat o své duševní i fyzické zdraví. Žáci se učí správným návykům, dochází k vědomostem o důležitosti svého zdraví. Jsou informováni o možných hrozbách a nemocech, které je mohou potkat.

1.2 Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami od narození až po vstup do školského zařízení

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami upravuje zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání, novela č. 49/2009 (msmt.cz © 2021) Pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami bylo důležité schválení Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, tato úmluva byla schválena v roce 2009 a jejím přijetím se Česká republika zavázala k opatření zajistit inkluzivní vzdělávání od mateřských škol, po základní, střední, vyšší odborné a vysoké školy. (Michalík 2015) Než nastoupí dítě se speciálními potřebami do vzdělávacího proudu, může rodina využít služby rané péče. Raná péče je sociální služba, vyznačuje se terénní službou, zaměřuje se na rodiny s dětmi do sedmi let věku. Je vymezena v zákoně o sociálních službách č. 108/2006, § 54. Do péče rané služby se dostávají rodiny s předčasně narozenými dětmi, rodiny s dětmi po komplikovaném porodu. (Fialová 2012) Ranou péčí se rozumí funkční systém služeb, který má nejenom dětem, ale zejména jejich rodinám, umožnit jednak prevenci vzniku postižení, resp. jeho důsledků, případně je zmírnit nebo dokonce zcela eliminovat a dosáhnout tak bezproblémového společenského začlenění. (Jankovský, 2006, s 79) Podpora rané péče je poskytována od odhalení defektu

do nástupu dítěte do školského zařízení. Tato péče je mezioborová, střetávají se zde zejména obory zdravotnické a psychologicko-pedagogické. (Jankovský 2006)

Žák se speciálními vzdělávacími potřebami k dosažení svých vzdělávacích potenciálů potřebuje poskytnout podpůrná opatření, která plynou z jeho individuálních potřeb.

Žáky s potřebou podpory dělíme na:

1. Žáci s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního stavu
2. Žáci s vadami řeči
3. Žáci se specifickými poruchami učení, pozornosti a chování
4. Žáci z odlišných kulturních a životních podmínek
5. Žáci jejichž mateřským jazykem není čeština
6. Žáci nadaní a mimořádně nadaní, pokud mají přidružené speciální vzdělávací potřeby

(msmt.cz © 2021)

1.2.1 Podpůrná opatření

Veškerá podpůrná opatření a potřeby podpory nalezneme v katalogu podpůrných opatření. Katalog je celistvým návodem, který umožňuje pedagogům i rodičům snadnou orientaci v dostupnosti podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. (katalogpo.upol.cz © 2021) Legislativně zaštiťuje podpůrná opatření vyhláška č. 27/2016 Sb. O vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. (msmt.cz © 2021) Vyhláška uvádí obecná ustanovení týkající se: Vzdělávání, vyrovnávání podmínek, poskytování podpůrných opatření a samotné organizace vzdělávání. (zakonyprolidi.cz © 2021) Zákon uvádí pět stupňů podpůrných opatření, podle speciálních vzdělávacích potřeb žáka. První stupeň podpory si vždy utváří škola, rozpozná žáka se speciální vzdělávací potřebou a určí pro něj podpůrné opatření, poté ho zrealizuje a zhodnotí. Když jsou školní podpůrná opatření dostačující k naplnění potřeb žáka není třeba návštěva školského poradenského zařízení a pokračuje v jejich realizaci. Při zjištění, že první stupeň podpory je pro dítě nedostačující jej škola i s vypracovanou zprávou o uvedených problémech a poskytnutých opatřeních i s jejich závěrečným vyhodnocením, zašle do školského poradenského zařízení. Školské poradenské zařízení určí na základě provedené diagnostiky stupeň podpory při vzdělávání. Tímto se dítě stává

jejím klientem. Školské poradenské zařízení tedy rozpozná speciální vzdělávací potřeby žáka, určí pro něj odpovídající stupeň podpůrného opatření, dále spolupracuje se školou a vede ji při provádění doporučení, hodnotí účinek zavedených podpůrných opatření. Školská instituce, která vzdělává žáka s 2. až 5. stupněm podpory má nárok na finanční podporu. (inkluzie.upol.cz © 2021) Jednou z možností podpory je využití asistenta pedagoga. Asistent pedagoga se řadí mezi pedagogické pracovníky, jeho hlavní pracovní náplní je pomoc při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Asistent je především asistentem pedagoga, může tedy dělat různé činnosti, které se přímo netýkají dítěte, ke kterému je přiřazený. (Němec 2014)

2 TŘÍDNÍ KLIMA

Třídní klima se vyznačuje svou dlouhodobostí, je určováno vztahy mezi žáky a vztahy mezi žáky a učitelem. Kdybychom chtěli pojem třídní klima vysvětlit, vysvětlili bychom ho nějak takto: Klima v meteorologii znamená podnebí, mluvíme-li o něm, máme tím na mysli, dlouhodobý stav počasí. Třídní klima je tedy dlouhodobým stavem prostředí v dané třídě. (Mareš 2013) Na kvalitě třídního klimatu se podílí různé okolnosti. Okolnosti mohou být jak vnitřní, tak vnější. Mezi vnější okolnosti můžeme zařadit například hodnoty dané skupiny, vedení třídního učitele či rivalitu mezi žáky. (Votava 2019) Třídní klima má vliv na každého žáka, každý si ho uvědomuje a pociťuje ho, i přesto je nedefinovatelné. Jaké klima panuje ve třídě, nejlépe pociťují žáci dané třídy a jejich vyučující. Hlavní otázkou, která v tomto ohledu zaznívá je, kdo utváří třídní klima? Někteří odborníci se domnívají, že hlavními tvůrci třídního klimatu jsou žáci, jejich jedinečné seskupení, jejich chování, vlastnosti. Díky seskupení různých žáků se od sebe každá třída liší a v každé třídě nalezneme jedinečné klima. Jiní odborníci věří tomu, že nejdůležitějším hybatelem ve tvorbě třídního klimatu je učitel. Domnívají se tak kvůli roli učitele, která má při vyučování významný vliv na žáky. Tudíž z jeho pozice může významně ovlivnit třídní klima. (Čapek 2010) Aby učitel docílil pozitivního klimatu ve své třídě, je důležité vybudovat vztahy s žáky na oboustranné úctě a respektu. Pro žáky je důležité pociťovat od učitele zájem o jejich osobu, o to, co prožívají, o jejich pokroky ve vzdělání, o aktivity mimo školu. Když žáci pociťují, že je učitel přijímá se všemi vlastnostmi, které mají a chápe jejich individualitu, docílí tak kladného klimatu ve třídě. V takovém prostředí by ideálně měli žáci pociťovat úctu k učiteli a chápat jeho potřeby

stejnou měrou, jakou žáky v těchto ohledech chápe učitel. Další z mnoha věcí, které posilují vztahy ve třídě, je být žákům dobrým vzorem, nejsilnější pocit ztotožnění se s učitelem zažívají právě děti na prvním stupni. Proto platí, že když učitel projevuje zájem o probíranou látku, je větší pravděpodobnost, že se pro ni nadchnou i žáci.

(Kyriacou 2012)

2.1 Třídní skupina jako skupina sociální

Každý jedinec je sociální bytost, která vyžaduje socializaci mezi ostatními lidmi. Okamžiky našeho každodenního života probíhají v sociálních skupinách. V sociálních skupinách zažíváme citové vazby, neshody, úctu, soucit, pochopení, nedorozumění, vnímáme zde kooperaci, pomoc, lásku i zradu, pomluvy a hádky. Každý jedinec je sociální bytost, která potřebuje druhé lidi. Členy každé skupiny propojuje určitá společná věc a tato společná věc z nich dělá sociální skupinu. (Novotná 2010) Za skupinu sociální, můžeme považovat skupinu od dvou a více osob. Skupina je založena na pravidelnosti a dlouhodobém trvání, můžeme je dělit na skupiny primární a sekundární. Primární skupinou je myšlena skupina prvotní, tedy taková, do které jsme se narodili a vyrůstáme v ní. Sekundární skupiny vznikají na základě určitých zájmů a z určitých důvodů, nejsou založeny na emocionálních vazbách ani rodinných vztazích. Třídu na základní škole můžeme brát jako skupinu sekundární, která má sekundární účinek na proces socializace jedince. Socializace je důležitým procesem, který utváří osobnost člověka. Je úzce vázaná na společnost a na společenské vlivy. V jejím průběhu dochází k formování samostatné, nezávislé a originální individuality člověka, která je schopna odpovídat na nároky a potřeby okolí, plnit požadavky druhých, sdílet kulturní modely. Cílem socializačního procesu je ovládnutí komunikace za různých podmínek, být přizpůsobivý a zároveň hájit své vlastní zájmy. (Stašová 2015) Socializaci dítěte lze dle Průchy (2008) rozdělit do tří fází. První fáze staví na ztotožnění dítěte s matkou, díky této socializaci, získává konstantnost vztahů ve společnosti. Druhá fáze je fází osamostatňovací, kdy se dítě snaží nalézt svůj prostor ve spleti sociálních kontaktů, díky čemuž se poté vytváří postoje a hodnoty jedince. Třetí etapa se odehrává již mimo rodinný kruh, kdy se dítě zařazuje do rozsáhlejších sociálních interakcí a nových sociálních skupin, ve kterých splňuje určité

role. Za běžných okolností se socializace v největší míře odehrává v rodině, mezi skupinou vrstevníků, ve školských zařízeních a skrze média.

Vztahy mezi jednotlivci ve skupině se postupně prohlubují poté, co se stanou jejími trvalými členy. (Švestková 2019)

Už jen samotná potřeba uspokojení našich sociálních potřeb nás vede do sociálních skupin, ve kterých dochází k jejich snadnějšímu naplnění. Abraham Maslow vytvořil pyramidu potřeb, která je zaměřena na motivaci a jejími dvěma hlavními pilíři jsou základní potřeby a metapotřeby. Nejdůležitější myšlenkou naplňování potřeb je naplňovat potřeby od nejnižších po nejvyšší. Vyšší potřeba nemůže být naplněna, když není naplněna potřeba nižší. Veškeré potřeby jsou zobrazeny do tvaru pyramidy, spodní část zahrnuje základní potřeby fyziologické jako je například potřeba výživy, potřeba vylučování. Nad nimi nalezneme potřebu bezpečí, která se týká jistoty, ochrany, soukromí. Dalším stupněm je potřeba sounáležitosti a lásky, důležitost lidí, kteří tento pocit naplňují. Nad touto potřebou se nachází potřeba úcty ať už k sobě samému nebo od druhých. Na vrcholku této pyramidy je potřeba seberealizace, jedná se o metapotřebu, což je potřeba vědomostí, poznávání, sebeuplatnění a vnímání estetická. Seberealizace je podle Maslowa vrozenou snahou o plné využití svého talentu, potenciálu a svých možností. Maslow také věřil, že podmínkou pro seberealizaci je láska ze strany rodičů, naplnění všech fyziologických potřeb a potřeb bezpečí do dvou let věku dítěte. (Soudková 2009)

Každá sociální skupina je založena na určitých pravidlech a normách, které zabraňují neuspokojení důležitých potřeb jednotlivce. Sociální skupina se snaží o co největší naplnění potřeb. Každý jeden člen skupiny má své vnitřní potřeby, které ho při neuspokojení vedou k určitému chování. Veškeré potřeby jedince se odrážejí na jeho postojích. Rozlišujeme tři subjektivní postoje: osobnostní, komparativní, normativní. Osobnostní potřeba se vyznačuje tím, že po ni toužíme bez ohledu na okolí, po potřebě komparativní prahneme z důvodu, že ji mají druzí, tím, že budeme věc vlastnit nebo ji vykonávat, docílíme určité váhy mezi těmi, kteří už věc vlastní nebo ji vykonávají. Naplnit normativní potřebu chceme proto, že vykonávat nebo vlastnit určitou věc je ve společnosti bráno jako normální, snažíme se tedy přizpůsobit a podobat se většině. (Novotná 2010)

2.2 Edukační prostředí třídy

Edukační prostředí třídy je potřebné zmínit, protože souvisí s třídním klimatem, které je důležité pro bakalářskou práci. Edukačního prostředí se dotýkají dva faktory. První faktor je fyzikální, ten zahrnuje věci jako je osvětlení třídy, jak je ve třídě vymalováno, jaký je celkový prostor ve třídě. Druhý je psychosociální faktor, do nějž zapadá třídní klima a atmosféra, která ve třídě panuje. Nejdůležitější pro úspěšné vzdělávání jsou právě třídní klima a psychosociální faktory. Klima je utvářeno vzájemnými vztahy mezi žáky a učitelem. (Brusenbauch Meislová 2018) Platí, že třídy s lepším klimatem se vyznačují obecně lepšími výsledky a osobnějšími vztahy mezi učiteli a žáky a jsou tudíž i lepším pracovním prostředím pro výuku. (Brusenbauch Meislová 2018, str. 26) Průcha rozděluje edukační prostředí na prostředí vnější, které se nepřímo dotýká dějů probíhajících ve třídě, čímž jsou myšleny různé legislativní změny, dotování školy, obsah výuky. Druhým je prostředí vnitřní, týká se přímo prostředí v dané škole či třídě. Dále jej rozděluje na fyzické a psychosociální. Průcha ještě rozdělil psychosociální prostředí na krátkodobé, čímž je myšlena atmosféra a stálé, které se týká třídního klimatu. (Průcha 2017)

2.3 Práce se školní třídou a s žákem se speciálními potřebami

Při zařazení žáka se speciálními vzdělávacími potřebami do běžné třídy základní školy je nutné upravit podmínky pro výuku. Katalog podpůrných opatření nabízí deset oblastí podpory, první oblast podpory se zabývá organizací ve výuce, přizpůsobuje prostředí tak, aby mohlo vzdělávání probíhat co nejefektivněji. Zabývá se pracovním místem žáka či počtem žáků ve třídě. (Michalík 2015) Druhá oblast podpory se zaměřuje na změnu metod a forem vyučování, na individuální přístup k žákovi a na jeho motivaci k učení. Třetí oblast podpory se věnuje intervenci, spolupráci školy a rodiny, veškerému rozvoji dovedností dítěte, učení sebeobslužných dovedností. Ve čtvrté oblasti nalezneme doporučení na pomůcky určené k výuce, může se jednat o pomůcky didaktické, speciální i kompenzační. Pátá oblast podpory je zaměřena na úpravy vzdělávacího obsahu. Jedná se zejména o rozložení učiva v časových úsecích podle potřeb dítěte. V šesté oblasti nalezneme různé formy hodnocení dítěte a podklady pro dlouhodobé pozorování žáka. Sedmá oblast podpory nabízí učiteli různé možnosti přípravy na vyučování, dítě s restringovanou participací může být často přetěžováno, tomu se snaží zabránit sedmá

oblast podpory. Osmou oblastí v katalogu je podpora především zdravotní, ale i sociální. Zaměřuje se na medikaci dítěte, na dlouhodobé pobyty, které pracující s dítětem v oblasti sociální a reedukační. Devátá oblast podpory cílí především na celý kolektiv třídy, aby se v něm dítě cítilo přirozeně. V poslední desáté oblasti nalezneme úpravy budov na bezbariérové a vše, co se týče úprav pracovní plochy dítěte. (inkluzе.upol.cz © 2021)

3 CANISTERAPIE

Canisterapie je druh zooterapie, která se zabývá intervencí za pomoci psa. V doslovném překladu toto slovo znamená léčba pomocí psa. Canisterapie působí celistvě na duševní, fyzické i sociální zdraví člověka. Skrze canisterapii lze rozvíjet komunikační dovednosti, jak verbální, tak neverbální. Lze zlepšit sociální dovednosti, zmírnit agresivní chování, pracovat na posílení jemné a hrubé motoriky. (Binfet 2020)

Zdenka Galajdová popisuje ve své publikaci canisterapii takto: Je to duši hojící pocit, který v nás zanechává kontakt s milým a bezprostředním psem, pocit, že nejsme sami, že někoho zajímáme a že někdo nás má rád a těší se na nás. (Galajdová, 2011, str. 15) Zoran Nerandžič píše ve své publikaci: Základním principem léčebného využití psa je probuzení samoléčitelských schopností člověka. K nim patří psychologické účinky antidepressivní, antistresové i aktivace pozitivního myšlení v životě. (Nerandžič, 2006, str. 34)

3.1 Historie a současný stav canisterapie v České republice

První zmínku o cílené intervenci psa s člověkem v novodobé historii nalezneme ve Spojených státech amerických z roku 1919. Psi fungovali v nemocnicích jako zábava pro pacienty. Další zmínka pochází z New Yorku z roku 1942, kde byli psi využíváni při rehabilitování letců zapojených do 2. světové války. Dalším, kdo zařadil do svého rehabilitačního programu psy, bylo centrum v norském městě Beinstolen, založeno roku 1966. Průkopníkem v oboru canisterapie byl Boris Levinston, který pracoval jako dětský psychiatr. Roku 1969 vydal publikaci, ve které se zabýval interakcí psa s dítětem s poruchou komunikačních schopností. (Bicková, 2020) Formuloval hypotézu, že pes během psychoterapie sehrává roli jakéhosi prostředníka, a tím slouží k překonání psychických a komunikačních bariér mezi klientem a terapeutem. (Bicková, 2020, str. 39) V roce 1982 upřesnil pravidla pro intervenci za podpory zvířat.

Dále se významnými zastánci canisterapie v oblasti psychiatrie u seniorů stali manželé Corsovi. Psy využívali zejména při práci na sebedůvěře klienta, při zlepšování komunikačních schopností a dovedností. V České republice v 90. letech 20. století používá psa jako terapeutický prostředek organizace Filia. Samotný termín canisterapie užila v roce 1993 Jiřina Lacinová, termínem definovala intervenci za účasti psa. Termín canisterapie se uchytil a používá se jako odborný termín. Jedním z prvních významných kroků pro Českou republiku v rozvoji intervence za pomoci zvířete byl vznik Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům. (Muller 2014) Asociace vznikla v roce 1995 a díky ní se Česká republika stala jedním z členů světové asociace International Association of Human-Animal Interaction Organization, která vznikla pouze o tři roky dříve ve Spojených státech amerických. (iahaio.org © 2021) Česká asociace měla za cíl rozšířit mezi lidmi povědomí o pozitivních vzájemných působeních zvířete na člověka. Ještě před zánikem české asociace se v Praze roku 1998 uskutečnila mezinárodní konference ve spolupráci se světovou asociací. (Muller 2014) Dalším důležitým krokem v provádění intervence za účasti zvířete byl vznik canisterapeutické společnosti, kterou založily Lenka a Zdenka Galajdovi v roce 1997, mimo jiné definovaly systém o udělení terapeutických zkoušek. Dále se věnovaly informování veřejnosti a odborných pracovníků v oblasti canisterapie. Po čtyřech letech působení i tato společnost zanikla. Další zakladatelkou Canisterapeutické asociace byla Jiřina Lacinová, která zahájila svou činnost v roce 2003, kladla si za cíl upřesnění podmínek pro realizaci odborné canisterapie. I tato organizace zanikla a nyní není v České republice žádná organizace, která by se zabývala podobným účelům. Nyní zde funguje několik organizací, které se zabývají přípravou týmů k realizaci intervence za pomoci zvířete.

3.1.1 Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, z.s.

Jedním ze sdružení zabývajícím se přípravou a výcvikem terapeutických psů je Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík z.s., sdružení bylo založeno na začátku roku 2001 ve městě Třeboň. Důvodem pro vznik sdružení byla nutnost vytvoření odborně realizované canisterapie na území České republiky. Hlavní činností organizace je provádění canisterapie na odborné úrovni, tomu ovšem předchází příprava a výuka dobrovolníků, výcvik a testování canisterapeutických týmů. Roku 2008 se z. s. Hafík stal

akreditovaným centrem na úrovni dlouhodobě prováděné dobrovolnické pomoci. Důležitým úkolem dlouhodobě akreditované dobrovolnické pomoci je podporování osob se znevýhodněním, osob s postižením, osob starších a osob ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. Cílem canisterapie je zařazení těchto osob do běžné společnosti, z. s. Hafík má pole působnosti po celé České republice s největším obsazením v Jihočeském a Středočeském kraji. K dnešnímu dni je ve sdružení 88 dobrovolníků, 115 zvířat a 91 canisterapeutických týmů. Dobrovolníci docházejí do nejrůznějších typů zařízení. Převážně se jedná o zařízení školská, zdravotnická a o zařízení sociálních služeb. (canisterapie.org © 2021)

3.2 Praktikování canisterapie – formy a metody zooterapie

Jednou z důležitých věcí při praktikování canisterapie je správná příprava dobrovolníka, důraz je kladen zejména na jeho morální hodnoty, postoje, předpoklad k práci, citlivé chování ke klientům a jeho kompetence k výkonu činnosti. Další důležitou věcí je orientace v problematice využití psa při intervenci. Dobrovolník, který uspěl v přípravě a následně složil zkoušky, je odpovědný za svou osobu i za svého psa při vykonávání canisterapie. Pes nikdy nesmí být podroben nepříjemné okolnosti, která by ho mohla jakkoliv poškodit. Jednou z nejdůležitějších věcí je vnímat momentální rozpoložení psa a umět s ním pracovat. Dobrovolník je povinen respektovat mlčenlivost v souladu s informacemi, které mu byly poskytnuty v zařízení v průběhu canisterapie. Mezi dobrovolníkem a jeho organizací vzniká se zařízením, do kterého dobrovolník dochází, smlouva. (Bicková 2020)

Při práci se psem je prvotní pochopení jejich projevů chování a porozumění jejich řeči těla. Pes komunikuje celou řadou neverbálních projevů. Pes, který se cítí dobře vyhledává oční kontakt, klidně oddechuje, tělo je uvolněné, popřípadě vrtí ocasem. Do varovných signálů, kdy není vhodné na psy sahat, zařazujeme krčení těla, ježení srsti na hřbetě, ocas stažený mezi nohama, cenění zubů. (Schlegl-Kofler 2009)

Psi, na rozdíl od lidí, nerozumí pojmu morálka. Dokážou být velice empatictí k pocitům lidí, ale mohou různé situace vyhodnocovat jinak než oni, proto je velice důležité nenechávat psa o samotě s klienty dospělého věku, natož s dětskými klienty. Dobrovolník musí být vždy poblíž, aby mohl v případě, že pes projevuje signály nelibosti, zasáhnout.

Další z věcí je nepolidšovat psa, pes je zaměřený na uspokojování svých vlastních potřeb, vyhledává situace, které jsou prospěšné jemu samotnému. Pes se vždy chová upřímně, ale nemá cit pro spravedlnost, nedělá věci z lítosti. Proto se může stát, že mu někteří klienti budou více sympatičtí než jiní a bude vyhledávat jejich přítomnost více. Psí mozek se výrazně liší od mozku lidského. Pro psy je typické, že neustále zkoušejí rozdílné typy chování a čekají, jaká reakce v souvislosti na jejich chování přijde. Jestliže bude následovat reakce kladná, pes bude chování opakovat. Při záporné reakci na chování psa se pes přirozeně snaží chování neopakovat. Každý pes je šelma, která byla vyšlechtěna k určité činnosti, proto je pro některé psí rasy přirozené nahánět či lovit. Každý dobrovolník by měl svého psa dobře znát a měl by mít pod kontrolou jeho vrozené instinkty. Terapeutický pes by měl být velice dobře socializovaný, měl by se setkat s nejrůznějšími situacemi, aby na ně zvládal pozitivně reagovat. Pes přirozeně reaguje na nové a neznámé věci útekem, či útokem a tomu je třeba se u terapeutického psa vyhnout. Další důležitou informací je, že psi vyhledávají cokoli, co je k jídlu. Je třeba upozornit klienty na problematiku krmení psa jídlom, které pro ně není primárně určeno. Pro psa je přirozené řešit nepříjemné situace agresí nebo ústupem. U terapeutických psů je příznivější, když využívají ústup. I tak je důležité, aby znal dobrovolník signály svého psa a mohl tak předejít nepříjemným situacím. (Galajdová 2011)

Canisterapie je pro psa náročnou činností. Navštěvuje se svým psovodem zařízení různého druhu, proto musí být zdravotně v pořádku, pravidelně odčervován a očkovan. Pes by se měl cítit dobře jak po fyzické, tak po psychické stránce. Docházení ke klientům by pro něj mělo být pozitivní záležitostí. Pes musí být využíván k terapii v takové míře, která vyhovuje jemu samotnému. Pro každého jedince je individuální, kolik hodin canisterapie týdně zvládne. Po jejím ukončení, by měl mít čas na odpočinek a celkovou regeneraci. (Bicková 2020)

3.2.1 Zooterapie

Zooterapie je intervence za pomoci různých druhů zvířat, její formy a metody zůstávají stejné, ať se jedná o jakýkoliv zvířecí druh.

1. **Hiporehabilitace** – při hiporehabilitaci dochází k intervenci člověka a koně. Hiporehabilitace se dělí celkem na pět samostatných odvětví, jednotlivá odvětví si volí klient podle svých specifických potřeb.
2. **Felinoterapie** – se zaměřuje na intervenci člověka a kočky.
3. **Ornitoterapie** – využívá k intervenci různé druhy ptactva, nejvíce používání bývají papoušci.
4. **Terapie za intervence drobných domácích zvířat** – při tomto typu terapie se využívají převážně morčata, křečci, králíci či potkani.
5. **Terapie za intervence hospodářských zvířat, někdy také farmingterapie** – využívá různé druhy hospodářských zvířat, nejoblíbenějšími jsou ovce, kozy či prasata.
6. **Delfinoterapie** – využití delfinů při léčebných procesech.
7. **Terapie za intervence zvířat žijících ve volné přírodě**
8. **Terapie za intervence exotických druhů zvířat** – tato terapie probíhá převážně v zoologických zahradách nebo v záchraných stanicích určených pro exotická zvířata. (Bicková 2020)

3.2.2 Metody zooterapie

Zooterapeutických metod je dosud známých celkem šest, každá z metod se zaměřuje na dosažení určitých cílů v různých životních situacích klienta.

AAA (animal assisted activities)

Tato metoda zooterapie se převážně zabývá působením dobrovolníků, kteří nebyli vzděláni ve zdravotnické, sociální či edukační oblasti. Každý dobrovolník absolvoval alespoň minimální vzdělání v oblasti zooterapie v podobě přednášek, přípravy na vykonávání činnosti a složení zkoušek. Dobrovolník se zvířetem poskytuje klientovi motivační, vzdělávací, výchovné, rekreační, zájmové a sportovní možnosti k dosažení

lepší kvality jeho života. (Bicková 2020) Dobrovolnický tým provádějící metodu AAA smí navázat spolupráci se sociálními, zdravotnickými a vzdělávacími zařízeními. Práce se zaměřuje na dosažení stanovených cílů, které jsou dokumentovány a hodnoceny. Metoda AAA se nejvíce používá u klientů ze zařízení sociálních služeb, ve školských zařízeních a dále i ve zdravotnických zařízeních. Cílem docházení do těchto zařízení je udělat klientům radost, poskytnout jim nové zkušenosti a vylepšit tak kvalitu žití. (Nerandžič 2006)

AAC (animal – assisted coaching)

Tato metoda zooterapie se zaměřuje na poradenství za pomoci zvířete, smí ji provádět pouze odborník s licenci, jedná se o záměrnou a cílenou intervenci. Při metodě AAC odborníci cílí na sociální schopnosti klienta a na podporu jeho osobního růstu. (Bicková, 2020)

AACR (animal – assisted crisis response)

Metoda se zaměřuje na kontakt zvířete s osobou nacházející se v krizové životní situaci, cílí na zlepšení duševního stavu člověka, snižuje následky po prožité nepříznivé situaci v životě klienta.

AAE (animal – assisted education)

Metoda soustředí se na cíl, plánování a členění intervence a edukace za pomoci zvířat, je vedena odborníkem ze vzdělávací oblasti, tedy způsobilým pedagogem nebo speciálním pedagogem. Důvodem AAE je zvýšit motivaci ke vzdělávání, vést žáky k seberozvoji, upevnit prosociální chování a zlepšit třídní klima. (Bicková, 2020)

AAT (animal – assisted therapy)

Je cílená intervence, při které se zvíře stává důležitou složkou léčebného procesu. AAT provádí odborník z oboru zdravotnického či sociálního s odborným vzděláním. Metoda si klade za cíl rozvoj sociálních, emocionálních, fyzických a kognitivních funkcí klienta, cíle jsou zařazeny do léčebného plánu daného klienta. Pokroky je možno pozorovat a měřit, léčebný proces je zaznamenáván a poté vyhodnocován. (Nerandžič 2006)

3.2.3 Formy zooterapie

Dohromady jsou známy čtyři formy zooterapie, které podle potřeb klientů dělíme na skupinové a individuální.

Návštěvní program

Návštěvní program probíhá jako opakující se návštěvy v kratších časových intervalech, tým dochází pravidelně do jednoho zařízení ke stejné skupině klientů. V ojedinělých případech se tým může setkat s klientem či klienty na veřejných místech. Této formě zooterapie se v České republice věnuje nejvíce týmů.

Jednorázové aktivity

Aktivity, které proběhnou pouze jednou nebo probíhají krátkodobě. Cílem této formy zooterapie je zaměření na skupinu nebo širokou veřejnost. Provádí se například v mateřských školách, při prezentacích a přednáškách.

Pobytový program

Jedná se zejména o skupinovou zooterapii na pobytech mimo klientovo všední prostředí. Pobyty mohou být jednorázové nebo opakující se a jejich nedílným prvkem je uskutečnění zooterapie. Podstatným cílem je umožnění styku klienta a zvířete v prostředí, které mu není známé a blízké.

Rezidenční program

Při této formě zooterapie je zvíře umístěno v zařízení nebo přímo u klienta natrvalo. Nejvíce jsou využíváni drobní savci a ptáci. (Bicková 2020)

3.3 Canisterapie ve školních třídách

Dle Galajdové rozdělujeme intervenci za pomoci psa ve školních třídách do šesti skupin, které můžeme označit za cíle. (Galajdová 2011)

1. Podpora vývoje empatie a pečujícího postoje vůči zvířatům
2. Zlepšování fyzických schopností a motorických dovedností

3. Procvičování komunikačních dovedností a čtení
4. Prožívání klidu a emoční pohody
5. Vyrovnávání se se ztrátou a smutkem
6. Zlepšování mentálního výkonu a motivace k učení (Galajdová 2011, s 143)

Canisterapie má u žáků vliv především na duševní vývoj, buduje kladné postoje a pracuje na odbourávání postojů negativních. V přítomnosti psa je žák lépe motivován ke vzdělávání a plnění úkolů, zlepšuje sociální dovednosti a dodává mu pocit důležitosti, při čemž se buduje sebevědomí žáka. (Bicková 2020) Dítě si začíná zvíře uvědomovat mezi třetím a sedmým rokem života. Přibližně kolem sedmého roku věku začínají děti chápat, že má zvíře své potřeby a dokáže cítit bolest. Dochází k prvním pocitům soucitu a empatie ke zvířeti. Vezmeme-li v potaz, že empatie je chování naučené, dospějeme k závěru, že pravidelná intervence zvířete a dítěte, dítě v tomto ohledu formuje. Při setkávání dítěte se psem se nejčastěji volí jako hlavní činnost hra. Hra je zásadním prvkem jak v životě psa, tak v životě klienta dětského věku. Při hře se psem dochází klient k radosti, zapomene na svá trápení a na věci, které ho tíží. Hry mohou mít různé styly od aportování, přes přeskakování překážek, po schovávání pamlsků. Klienti mohou psa kreslit, mohou se učit básně či písně o psech. Dále mohou doplňovat svou slovní zásobu čtením pohádek se psí tematikou. Hrou na rozvoj myšlení je skládání slov z písmen. Řečové dovednosti rozvíjejí zase činnosti, při kterých klient dětského věku vypráví o svém psovi ostatním klientům. (Galajdová 2011)

3.3.1 Canisterapie u klienta dětského věku s tělesným postižením

V této oblasti canisterapie nejvíce pomáhá při rozvoji motorických dovedností a motivuje dítě k tělesné aktivitě. Dítě pomocí psa rozvíjí, jak koordinaci těla, tak jemnou a hrubou motoriku. Dítě ve společnosti psa získává na sebevědomí, jehož rozvoj a prohlubování je u dětí s tělesným postižením velice důležité. S pomocí psa dítě lépe navazuje sociální kontakty. Při zlepšování tělesných schopností můžeme čerpat z veliké nabídky aktivit. Jemnou motoriku dítě procvičuje například zapínáním obojků, krmením psa z ruky, připínáním vodítka, česáním psa, nasazováním postroje. Hrubá motorika se hezky podpoří při vodění psa na různých druzích povrchu v terénu, dále se hojně využívá házení předmětů. Při veškerých zmíněných aktivitách dítě procvičuje různé druhy úchopů.

(Bicková 2020) Polohování se nejvíce využívá u osob s tělesným postižením. Nejdůležitější před zahájením polohování je seznámení a navození důvěry mezi dítětem a psem, zajištění tichého a vhodného prostředí. Polohování se provádí na podložce, která je položena na zemi. Velkou důležitostí je třeba přiložit i osvětlení a teplotě v místnosti. Při polohování je dítě ve spodním prádle, aby celým tělem mohlo plně vnímat dech a teplotu psa. Používají se různé polohovací polštářky, které dítě udržují ve správné poloze, aby nedocházelo k úniku tepla. Polohování je zcela individuální záležitost, provádí se v polohách, které jsou přiměřené dítěti s ohledem na jeho zdravotní stav, v dítěti má navodit pocit uvolnění a pohody. Pomáhá pohybovému vývoji a navozuje duševní pohodu. (Hanák 2011) Polohování se považuje za nejvíce náročnou metodu využívanou při canisterapii, je náročné nejen pro samotného psa, ale i pro jeho pána. Pes musí dlouhou dobu vydržet v nehybné poloze a snášet mnohdy velice nepříjemné úchopy od polohovaného dítěte. (Život není zebra 2013)

PRAKTICKÁ ČÁST

CÍL PRÁCE

Cílem mé bakalářské práce je vytvořit na adekvátní teoretické bázi návrh edukačních jednotek. Tento edukační materiál má sloužit k rozvoji a podpoře kladných interakcí v třídním kolektivu u žáků mladšího školního věku v základním vzdělávání s využitím canisterapie. Dílčím cílem této práce je realizace edukačních jednotek a jejich následná evaluace. Praktická část bude věnována rozvoji prosociálního chování, pozitivních interakcí ve skupině a práci na třídním klimatu. V této části bakalářské práce bylo využito mých zkušeností získaných při studiu na střední pedagogické škole, vysoké škole a zkušeností získaných při přípravě na složení zkoušek z canisterapie. Edukační jednotky, vytvořené pro praktickou část, jsou spojením teoretických poznatků s praktickými zkušenostmi. V průběhu dvou prvních měsíců, kdy děti přestoupily z předškolního vzdělávání do vzdělání základního, jsem docházela se svým psem Bonem do jejich třídní skupiny a pracovala s nimi na utváření třídního klimatu. Při tvorbě edukačních jednotek jsem čerpala z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání se snahou naplnit především klíčové kompetence komunikační, sociální a personální. Dále jsem čerpala z publikací, které se věnují intervenci za pomoci zvířat. Cílem práce je poukázat na důležitost psa využívaného ve vzdělávacích zařízeních a na jeho kladné působení na chování dětí. Mým osobním cílem v této části je propojit svět dětí se světem psů, navodit mezi nimi pozitivní atmosféru, pocít důvěry, pozorovat radost ze vzájemného setkávání a v neposlední řadě pracovat pomocí intervence na pozitivních vztazích ve třídě.

Metodické postupy tvorby

1. Pozorování

Pozorování je jednou z nejstarších a nejvíce využívaných výzkumných metod, proto bylo využito i v této bakalářské práci. Pozorování se zaměřuje na chování osob a jeho proměnlivost v průběhu děje. Lze jej rozdělit na pozorování krátkodobé a pozorování dlouhodobé. Pozorování krátkodobé je spíše využíváno v každodenním životě. Pozorování dlouhodobé trvá déle a zaměřuje se na proměnlivost určitého jevu. Dále je možné pozorování rozdělit na přímé a nepřímé. V přímém pozorování se pozorovatel přímo stýká s objektem pozorování. Při pozorování nepřímém, využívá pozorovatel informací a rozhovorů o pozorovaném objektu. Při pozorování musí pozorovatel dbát na správnou validitu a reliabilitu pozorovaného. (Chráska 2007)

2. Polostrukturovaný rozhovor

Polostrukturovaný rozhovor jsem zvolila pro úplný začátek. Chráska ve své publikaci uvádí, že při polostrukturovaném rozhovoru má tázaný k odpovědi na výběr z více možností odpovědí. Po každé odpovědi je po něm vyžadováno odůvodnění jeho odpovědi. (Chráska 2007)

3. Analýza dokumentů

Analýza dokumentů je analytická metoda, která se zabývá sběrem dat. Jejím cílem je rozbor dokumentů s dostupnými daty o problematice tématu této bakalářské práce a jejich následné využití pro tvorbu edukačních jednotek. (Chráska 2007)

Charakteristika zařízení

Základní škola, kterou jsem si ke své práci vybrala, sídlí v menším městě, které má zhruba 11 000 obyvatel. Část žáků, kteří navštěvují tuto školu, dojíždí z okolních vesnic. Objekt školy se nachází na okraji města, kolem celého objektu je velký park, ve kterém žáci tráví hodně času. Budova má tři patra a přízemí. V přízemí se nacházejí šatny, družina a dílny. První patro je určeno pro první stupeň, jsou zde třídy od prvního do pátého ročníku a tělocvična. V druhém patře se nachází vedení školy, počítačová místnost a třídy druhého stupně, od šestého do devátého ročníku, které dále pokračují do třetího patra. Škola má již více než devadesátiletou tradici. Žáci se zde vzdělávají podle běžného Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Škola se snaží vést své žáky zajímavým stylem výuky, probíhají zde projektové týdny, žákům jsou nabízeny obohacující kroužky a žáci také reprezentují školu svou účastí na různých vědomostních soutěžích a olympiádách. Pro svou práci jsem si vybrala první třídu. První třída se nachází v prvním patře budovy školy. Třída je malá, ale útulná. Canisterapie většinou probíhala přímo ve třídě, když bylo potřeba více místa, byla využita tělocvična nebo blízký park.

Časový harmonogram tvorby edukačních jednotek

Edukační jednotky probíhaly ve školském zařízení od září do listopadu, podle možností vládních opatření. První týden byl pouze seznamovací. Další týdny se pracovalo na třídním klimatu pomocí připravených edukačních jednotek. V první třídě základní školy, která byla vybrána pro tuto práci, bylo zapsáno 28 žáků, 14 dívek a 14 chlapců. Třída má svou třídní učitelku a asistentku pedagoga, která je přiřazena k dítěti s tělesným postižením. Při samostatném setkání s třídní učitelkou byly konzultovány jednotlivé edukační jednotky a jejich vhodnost realizace.

4 SEZNAM EDUKAČNÍCH JEDNOTEK

1. Tvorba pravidel a základy chování
2. Tvorba příjemného prostředí
3. Vedení k chápání odlišností
4. Kamarádké vztahy
5. Rodina, moje jistota
6. Kdo si hraje, zlobí míň

Polostrukturovaný rozhovor s třídní učitelkou před realizací činností

Rozhovor s třídní učitelkou byl do bakalářské práce zařazen pro důležitost informací, které v něm byly řečeny. Na základě těchto informací byly tvořeny edukační jednotky, přímo na míru skupině žáků, ve které budou tyto jednotky probíhat.

Přepis rozhovoru:

1. Dobrý den, mohu vás požádat o stručný popis žáků ve vaší třídě?

„Jsem třídní učitelkou první třídy, věk dětí se pohybuje mezi šesti a sedmi lety, ve třídě je 28 žáků z toho 14 děvčat a 14 chlapců. S dětmi se zatím znám krátce, ale působí na mě velice mile. Mají chuť do jakékoli práce. Sama se ve třídě cítím příjemně a těším se na ně. Ve třídě máme pouze jednu žákyni s podpůrným opatřením a k ní přiřazeného asistenta pedagoga.“

2. Můžete mi říct pár informací o zmíněné žákyni?

„Žákyně má parézu jedné horní končetiny, má pouze tělesné postižení. Je velice šikovná, zvládá sebeobsluhu, dokonce si poradí i s různými výtvarnými a kreativními věcmi. Děti si hodně všímají toho, že je něco jinak, mají strach ji chytit za ruku, ale nijak se ji nevysmívají. Byla bych ráda, kdyby se nějaká z návštěv zaměřovala na lidi s postižením. S dětmi jsme o tom společně ještě nemluvili.“

3. Z jakého důvodu považujete za důležité mluvit o lidech s postižením?

„Ze zkušenosti vím, že se děti málo setkávají s lidmi s postižením, že rodiče s dětmi o těchto tématech nemluví. Lehce se pak stane, že je dítě s postižením terčem posměchu, protože nějakým způsobem vyčnívá z kolektivu a od ostatních dětí se viditelně liší. Proto si myslím, že je důležité, aby děti do svého podvědomí co nejvíce dostávaly to, že je to běžné a normální, že mezi námi takoví lidé žijí, a že jsou úplně stejní jako my, že bychom se k nim měli chovat slušně a přátelsky jako ke všem ostatním. Tento přístup pak povede k lepším vztahům a pohodě ve třídě“

4. ***Když se zmiňujete o pohodě ve třídě, jaké třídní klima panuje teď ve vaší třídě?***
„Řekla bych, že klima je zde zatím příjemné, ale je velice křehké, protože se děti zatím seznamují, pomalu vznikají nová přátelství, vyjasňují si své hranice. Určitě je třeba na klimatu třídy zapracovat a posilnit ho.“
5. ***Doslechla jste se někdy v minulosti o canisterapii a jejích účincích nebo je pro vás tato metoda terapie nová?***
„V minulosti jsem se doslechla o hipoterapii. Poté jsem zaslechla pár informací o canisterapii a četla o ní článek v časopise. Článek se týkal hlavně polohování u velice těžce postižených dětí. Myslela jsem si, že se tedy psi využívají právě k těmto účelům, nenapadlo mě, že by mohli docházet třeba i za dětmi na základní školu. Když jste mě kontaktovala s požadavkem docházení do mé třídy, otevřela jsem internet a začala si o canisterapii číst. Zhlédla jsem i pár videí a byla nadšená, že něco takového budou děti v mé třídě zažívat.“
6. ***A teď, když o canisterapii víte víc informací, myslíte si, že přítomnost psa a jeho docházení do kolektivu, může ovlivnit klima celé třídy?***
„Jsem přesvědčena o tom, že canisterapie v dětech zanechá silný zážitek. Myslím si, že už jen to, že právě k nim do třídy bude pes docházet, pro ně bude moc znamenat. Věřím, že i jejich chování se zlepší, protože pro ně bude pes odměnou a budou se pro něj snažit, ať už v učení nebo v chování. Tudiž mám pocit, že docházení bude mít vliv na dlouhodobé klima ve třídě.“
7. ***Máte od docházení nějaká konkrétní očekávání? Ať už se to týká informací, které žáci získají nebo edukačních jednotek a činností, které budou žáci dělat?***
„Nevím, zda se dá říct, jestli mám nějaká očekávání, jestli ano, tak nejsou příliš velká. Doufám, že se děti dozví co nejvíce informací o psech, a o tom, jak se k nim chovat. Doufám a věřím, že všechny činnosti budou bezpečné a nebude při nich ohrožen ani pes, ani děti. A poslední věc v kterou doufám asi nejvíce je, že si to všichni společně užijeme, že práce a vytvořený program pro děti přinese ovoce.“

4.1 Tvorba pravidel a základy chování

První edukační jednotka je zaměřena na pravidla a chování. Byla zvolena k určení a vymezení pravidel, k tomu aby žáci pochopili, jak správně přistupovat ke psovi a jak s ním zacházet. Žáci se při první canisterapii dozví, jak se pes chová, jak se projevuje a jak s námi komunikuje. Skrze tyto poznatky bude u žáků prohlubována emoční inteligence.

Cíle: Podněcovat žáky v komunikaci, vést k uvědomování vnitřních pocitů, porozumět emocím, vést žáky k dodržování a respektování pravidel, rozšiřovat povědomí o psím chování, utvářet důvěrné vztahy mezi žákem a psem, umět vyjádřit, co je mi příjemné a co mi příjemné není.

Materiální zázemí k realizaci: kartičky s emocemi ve tváři (pozitivní, negativní), interaktivní tabule, magnety, žlutý šátek, psí hračka

Organizace: Všechny činnosti budou probíhat ve třídě, při některých, se žáci budou pohybovat po prostoru třídy, při ostatních zůstanou na svých místech v lavicích.

Časová dotace: 60 minut

Motivace

„Aby nám společně bylo ve třídě hezky a všichni jsme se tady cítili dobře, je důležité dodržovat pravidla správného chování, proto si spolu dnes budeme povídat o tom, jak se k sobě hezky chovat. Také si řekneme něco o emocích jako je radost, smutek nebo strach a o tom, jak je mohou vnímat psi. Ale úplně na začátku vám ukážu, jak právě psi emoce vyjadřují.“

Popis realizace

Činnost č. 1 – Co nám tím chce pejsek říct?

Na interaktivní tabuli bude promítnuta ukázka, jak vypadá pes, který má strach, který má radost, který je rozzuřený, který si chce hrát. Žáci budou poučeni o tom, na kterého psa se sahat smí a na kterého ne.

Motivace

„Pejsky, které potkáme volně běhat venku, nikdy nehladíme, ale když je u pejska jeho majitel, můžeme si pod jednou podmínkou pejska pohladit. Věděli byste, co za podmínku to je? Ano, vždy se musíme zeptat majitele pejska. Jak se zeptáte?“

Popis realizace

Činnost č. 2 – Pohlad' si pejska

Žáci budou mít za úkol vymyslet formulaci věty, která by se dala použít v situaci, kdy si chtějí pohladit cizího psa. Po vyslovení věty žák přijde a psa si pohladí. V průběhu činnosti bude žákům ukázáno, že pes se hladí na krku, na zádech a budou upozorněni, že cizím psům se nikdy nesahá na hlavu. Žáci budou poučeni, že na psa ve žlutých barvách se nikdy nesahá. Je to pes, který je ve výcviku nebo pes, který je bázlivý či agresivní, a tudíž se na něj nesmí sahat. Činnost bude spočívat v tom, že psovi bude nasazován a sundáván žlutý šátek. Když pes žlutý šátek mít bude, žáci na něj nesmí sahat, když žlutý šátek mít nebude a žáci se zeptají majitele psa, zda si ho mohou pohladit a majitel psa jim to dovolí, psa si pohladí.

Popis realizace

Činnost č. 3 – Rozlišování emocí

Po třídě budou různě rozmístěny kartičky se zobrazenými emocemi (smutek, radost, hněv, strach). Žáci budou postupně chodit po třídě, vyberou si jednu kartičku a připevní ji magnetem buď na pravou stranu tabule, která bude označena znamínkem plus jako kladné emoce nebo na stranu levou, která bude označena znamínkem mínus jako záporné emoce. Žáci takto postupně roztrídí emoce na kladné a záporné. Vždy, když dá žák kartičku s emoci na tabuli, řekne, co si myslí, že je to za emoci a z jakého důvodu se domnívá, že je kladná nebo záporná.

Popis realizace

Činnost č. 4 – Ukaž svoji emoci

Žáci se postaví vedle svých lavic. Bude vyslovena emoce, kterou se pokusí napodobit, večítit se do ní a prožít si ji. Žáci budou moci měnit jak výraz obličeje, tak postoj svého těla. Při změně emoce se tleskne a vysloví se emoce nová.

1. Strach
2. Radost
3. Smutek
4. Hněv

Na konci činnosti budou žáci dotazováni, v jaké z emocí se cítili nejlépe, kterou by chtěli ve svém životě prožívat nejvíce a která z emocí se jim vůbec nelíbila.

Motivace

„Někdy se stane, že se setkáme s něčím novým, co jsme ještě doposud nezažili a každý se při takové nové situaci může cítit jinak, někomu může být příjemná, někdo z ní může mít strach, někdo se jí může bát. My si teď společně vyzkoušíme, jaké je, zažít něco nového a potom si povíme, jak jste se v této nové situaci cítili.“

Popis realizace

Činnost č. 5 – Piškotovaná

Žáci se položí na zem na břicho. Každý žák dostane na libovolnou část těla jeden piškot, žáci si obličej chrání rukama a nesmí se nijak hýbat, dokud nedostanou pokyn. Poté mezi žáky bude vyslán pes, který žákům z těla piškoty sní. Po ukončení činnosti se žáci posadí do lavic, po třídě bude poslána psí hračka, žák, který bude mít hračku v ruce, řekne, jak se cítil, když si pes bral piškot z jeho zad a jestli věřil, že mu pes nijak neublíží.

Evaluace průběhu edukační jednotky

Z pozorování vyplývá, že více než 75% žáků neví, jak se správně chovat ke psovi, jsou v jeho přítomnosti hluční, sahají mu na hlavu a objímají mu ji. První činnost probíhala klidně, pes, který na obrázku cení zuby v žácích hodně evokoval napadnutí psem. Skoro polovina třídy se svěřila s tím, že je někdy v životě kousl pes, nebo se po nich ohnal. Při této diskusi se naplnil cíl, podněcovat žáky v komunikaci a rozšiřovat povědomí o psím

chování. Skupina žáků, která byla psem pokousána, navzájem projevovala soucit. Ve většině případů se jednalo o rodinného psa, popřípadě psa blízkých příbuzných. Ve třídě není žádný žák, který by se psa bál, pouze jeden chlapec má strach, když k němu dá pes hlavu. Při druhé činnosti žáci respektovali pravidla a žádné z nich nesáhlo na psa, když na sobě měl žlutý šátek. Při této činnosti byl naplněn cíl vést žáky k dodržování a respektování pravidel. Poslední činnost byla zaměřena na naplnění cíle utvářet důvěrné vztahy mezi žákem a psem. Někteří z žáků se při činnosti nebáli, jiní měli obavy a nebáli se o svých obavách mluvit. Nakonec se činnosti zúčastnili všichni žáci s uvědoměním, že psovi smí věřit s vědomím, že je nekousne ani jim neublíží.

Reflexe s žáky k činnosti č. 4

Co se ti nejvíc líbilo?

„Když jsem mohl křičet jako naštvanej a Bono na to divně koukal.“ „Jak všichni ve třídě měli radost.“

Při jaké emoci jsi se cítil/a nejlépe?

„Radost.“ „Já radost.“

Jakou emoci prožíváš ve škole nejčastěji?

„Často mám radost, ale občas jsem smutný, když dostanu špatnou známku.“

Kdyby sis mohl/a vybrat v jaké z emocí, které jsme zkoušeli bys chtěl/a být každý den?

„Já bych pořád chtěla mít jen radost.“ „Já mám rád, když jsem nazlobený a všichni se zajímají, co mi je.“

4.2 Tvoříme krásné místo, kde se učíme

Druhá edukační jednotka se zaměřuje na příjemné prostředí. Jelikož prostředí velice působí na to, jak se žák cítí, bylo cílem dostat do třídy věci, které jsou žákům blízké, jednou z těchto věcí jsou například fotografie domácích mazlíčků, žáci se tak během přestávek mohou dojít podívat na svého psa a připomenout si hezké chvíle s ním, když se necítí nejlépe. Další z věcí jsou jejich malby, malá umělecká díla, která visí na zdi a oni na ně mohou být pyšní. V neposlední řadě jde i o klima, které panuje mezi žáky, na to je zaměřena činnost, při které spolu žáci kladně interagují.

Cíle: utvářet v žácích estetické vnímání, rozvíjet komunikační a vyjadřovací dovednosti, rozvíjet prosociální chování, upevňovat vztahy v kolektivu, rozvíjet kreativní vyjadřování, utvořit ze třídy příjemné prostředí

Materiální zázemí k realizaci: fotografie psů, nástěnka (příloha č.23), papíry A4, štětce, voskovky, vodovky, fotografie Bona

Organizace: činnosti se budou odehrávat ve třídě

Časová dotace: 60 minut

Motivace

„Děti, dnes si společně vyzdobíme vaši třídu, aby se vám tu líbilo ještě víc. Na nástěnku si vyvěsíme fotky vašich pejsků, které jste si dnes s sebou přinesly, ale ještě před tím, nám o pejscích něco povíte, jsme s Boníkem moc zvědaví. Nástěnka, kterou si dnes vytvoříme pro nás bude důležitá, po každé naší návštěvě se bude nástěnka měnit, budete na ní mít obrázky, někdy i nějaký psí komiks. Potom si spolu zahrajeme jednu legrační hru, která procvičí naše ouška. Úplně nakonec budeme Boníka malovat a potom vaše obrázky pověsíme ve třídě. Těšíte se?“

Popis realizace

Činnost č.1 – Vyprávěj, poslouchám

Každý žák si přinesl fotografii svého psa nebo psa, který se mu líbí. S touto fotografií předstoupí před třídu a sdělí spolužákům několik základních informací, které se týkají psa na fotografii. Po ukončení činnosti budou fotografie umístěny na nástěnku, která bude vyvěšena ve třídě.

Základní informace o psovi

1. Jak se pes jmenuje?
2. Jaká je to rasa?
3. Kolik let psovi je?
4. Čí pes je?
5. Co na něm mám rád?

Popis realizace

Činnost č.2 – Bono říká

Žáci budou stát v prostoru třídy a budou jim kladeny dvě věty. První věta je: Bono řekl, „zaštěkej.“ Při této větě, všichni žáci zaštěkají. Druhá věta je pouze slovo: „Zaštěkej“. V tomto případě žáci štěkat nemají a vyčkávají na větu :„Bono řekl...“.

Možné varianty k dokončení věty

1. Obejmi kamaráda
2. Potřes si s kamarádem rukou
3. Zamávej kamarádovi
4. Usměj se na kamaráda
5. Zaštěkej
6. Vyskoč do výšky
7. Řekni Bono

Popis realizace

Činnost č.3 – Malí malíři

Žákům budou poskytnuty výtvarné potřeby (papír, štětce, voskovky, vodovky). Pes se bude pohybovat ve třídě a na interaktivní tabuli bude promítnuta jeho fotografie, pro předlohu. (přílohy č. 18,19,20)

Evaluace průběhu edukační jednotky

Žáci se s přibývajícím docházením začínají víc a víc těšit na příchod psa. Paní učitelka se zmínila, že každý den přijde minimálně jeden žák s dotazem: „Kdy přijde Bono?“

Na první činnost se většina žáků připravila a donesla fotografii psa. Žáci s nadšením vyprávěli o psech, které mají doma. Sdíleli mezi sebou své zkušenosti, horlivě diskutovali, ale dávali si vzájemný prostor. Zjistili si u rodičů veškeré potřebné informace, které ve třídě prezentovali. Byly zde naplněny dva cíle a to cíl - rozvíjet komunikační a vyjadřovací dovednosti a rozvíjet prosociální chování. Při druhé činnosti žáci s nadšením plnili úkoly, které se týkaly jejich kamarádů. Upřímně prožívali objetí, mávání i potřesení ruky. Byl zde naplněn cíl - upevňovat vztahy v kolektivu. Ke konci činnosti téměř nechybovali a hlídali si správnou větu, při které se činnost provádí a nenechali se nachytat. Při informaci, že budou malovat, se více než 75% žáků s chutí zapojilo a ztvárnilo i důležité detaily. Zbylí žáci nebyli z malování nadšení, protože to není jejich oblíbená činnost, když však zjistili, že malby všech budou vystaveny společně na jedné zdi, se zadaným úkolem se poprali rádi. Naplněn zde byl cíl - rozvíjet kreativní vyjadřování, protože každý z žáků si se zadaným úkolem poradil po svém a ztvárnil psa podle svých představ. Celá tato edukační jednotka naplnila poslední cíl a tím je - utvořit ze třídy příjemné prostředí.

4.3 Vedení k chápání odlišností

Tato edukační jednotka byla vytvořena na přání třídní učitelky a na podporu žáčky s tělesným postižením, která dochází do dané třídy. Celá jednotka je zaměřena na různorodost naší společnosti. Byla utvořena za účelem, aby seznámila žáky s odlišnostmi v našem světě, ať už se jedná o odlišnosti lidské nebo zvířecí.

Cíle: rozvíjet vnímavost a citlivost k lidem, vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k druhým lidem, rozvíjet pocit důležitosti vzájemné spolupráce, získat povědomí o lidských odlišnostech

Materiální zázemí k realizaci prezentace s fotkami odlišností (člověk v porovnání se psem), dva šátky, ponožky, vařečka, klíče, čepice, rukavice, židle, vodítko, kužely

Organizace: Činnost začne v lavicích, nejprve si budeme s dětmi prohlížet fotky a pak si o nich budeme chvíli povídat. Poté se přesuneme na chodbu, kde bude probíhat druhá činnost z našeho celku.

Časová dotace: 60 minut

Motivace

„Děti, dnes si budeme povídat o tom, že každý z nás je rozdílný a že není důležité, jak vypadáme, ale jací jsme uvnitř, jak se chováme k jiným lidem, našim rodičům, sourozencům, kamarádům. Ukážeme si, jak rozdílně mohou lidé vypadat a dokonce si i vyzkoušíme, jaké to je, když člověk nevidí, neslyší a když nemůže chodit.“

Popis realizace

Činnost č. 1 – Prezentace s obrázky

Na každém slidu jsou vždy v porovnání dva obrázky, na jednom z obrázků je člověk a na druhém obrázku je pes. Skrze psa bude žákům přiblíženo, že různé odchylky od majority mohou potkat jak lidi, tak zvířata. Že být odlišný neznamena být špatný. Že důležité je

pohlížet na nitro, ve kterém se ukrývá pravá lidská hodnota. U každého slidu bude žákům stručně řečeno, co na obrázku vidí, co daná odchylka znamená.

1. Slide – heterochromie (přílohy: obrázek 1, 2)
2. Slide – vitiligo (přílohy: obrázek 3, 4)
3. Slide – amputace (přílohy: obrázek 5, 6)
4. Slide – alopecie (přílohy: obrázek 7, 8)
5. Slide – ochrnutí (přílohy: obrázek 9, 10)
6. Slide – albinismus (přílohy: obrázek 11, 12)

Otázky položené v průběhu činnosti, které žáky motivují na navazující činnost

Setkal/la ses někdy s někým, kdo vypadal jako lidé na fotografiích?

Jak myslíš, že se tento člověk cítí, když vypadá jinak?

Myslíš, že se člověk na fotce někdy setkal s tím, že se s ním někdo nechtěl kamarádit kvůli tomu, jak vypadá?

Setkal/la ses s někým, kdo vypadal jinak, ale neviděli jsme ho na fotkách?

Jak bychom se k těmto lidem měli chovat?

Budu se snažit žáky navést k lidem se zrakovým, sluchovým a tělesným postižením.

Povíme si, že takovým lidem často pomáhá asistenční pes a že si s pejskem zkusíme, jak může těmto lidem v životě pomáhat

Popis realizace

Činnost č. 2 – Vodící pes

Žáci utvoří trojice. Jeden z žáků bude vést psa na vodítku, ostatním dvěma žákům budou zavázány oči, žáci budou ponecháni, aby se rukou chytli za úchytku na psí vestě. Jeden žák půjde zprava psa, druhý zleva psa, třetí, který psa povede, půjde před ním. Žáci zkusí, jaké je důvěřovat psovi a kamarádovi a spoléhat na to, že je v pořádku dovede z bodu A do bodu B. Žák, který vede psa, vždy ví, odkud, kam a jak psa povede.

Obměny činnosti

1. Obcházení překážek
2. Přecházení přes nízkou překážku
3. Chůze do schodů
4. Chůze ve velkém hluku

Popis realizace

Činnost č. 3 – Asistenční pes

Před třídu bude postavena židle, vybraný žák si na stole zvolí jeden předmět (ponožky, vařečka, klíče, čepice, rukavice), zvolený předmět si vezme do ruky, posadí se na židli, šátkem se stáhne hrudník žáka k židli a poté předmět z ruky upustí, dá psovi povel „podej“, pes žákovi podá předmět zpět do ruky a bude od žáka pochválen.

Evaluační průběhu edukační jednotky

Při příchodu vypadali žáci silně motivovaně, měli velikou chuť spolupracovat. Více než 75% žáků bylo nadšených, ostatní působili neutrálně. První činnost byla trochu záměrně cílená na odlišnosti, protože se ve třídě nachází jeden integrovaný žák s tělesným postižením. Žáci se velice zajímali o lidi i psy na obrázcích. Více než polovina žáků se s žádnou výše uvedenou odlišností nesetkala. Vesměs žáci působili velice překvapeně, že někdo takový vůbec existuje. Nejmotivněji a zároveň i velice záporně reagovali určití žáci na fotografii ženy s onemocněním vitiligo. Jedna žačka dokonce pronesla „fujky“. Vysvětlili jsme si, že se jedná pouze o jinou barvu pleti, že paní to vůbec nebolí, jen je to hodně vidět a že to není nic ošklivého. Druhou fotkou se silnou reakcí byla fotografie dívky sedící na kolečkovém křesle, řekla bych, že s ní žáci více soucítili, protože k ní měli věkově blízko. Tři žáci ze třídy se setkali s pejsky na vozíku a vyprávěli nám, kde se s tímto pejskem setkali a proč musel mít vozík. Při této činnosti byl naplněn cíl - získat povědomí o lidských odlišnostech.

Na druhou činnost se žáci těšili, dva z nich se svěřili s obavou ze zavázaných očí, proto psa pouze vedli na vodítku. Více než polovina ostatních žáků se shodla na tom, že ač se ze začátku trochu báli, potom začali věřit tomu, že je pes bezpečně dovede do cíle. Při činnosti byl naplněn stanovený cíl - rozvíjet pocit důležitosti vzájemné spolupráce.

Třetí činnost byla pro většinu žáků velice zábavná, smáli se, když upustili věc a pes jim ji podal. Na konci však došli k uvědomění a dvě žačky pronesly, že musí být těžké, když si někdo nemůže zvednout věc, která mu upadla. Celkově byly všechny činnosti naplánovány tak, aby naplňovaly cíle - rozvíjet vnímavost a citlivost k lidem, vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k druhým.

Reflexe s žáky

Na konci edukační jednotky byly žákům položeny tyto otázky.

Která činnost se ti nejvíc líbila?

„Asi, když jsme pouštěli věci na zem.“

Co pro tebe bylo těžké?

„Když jsem musela jít se zavázanýma očima.“ „Když jsem měl zavázaný oči a šel jsem po schodech.“

Jak ses cítil/a, když jsi nic neviděl?

„Bál jsem se, že zakopnu nebo narazím do zdi.“ „Bylo to hezký.“

Jak ses cítil/a, když jsi musel zdolávat překážky poslepu?

„Bylo to těžký.“

Jak moc ti pomohlo, když ti pes podal předmět?

„Sám bych si ho nepodal, nemohl jsem se pohnout.“ „Pomohlo mi to a bylo to vtipný.“

Jaké to asi je, když člověku který je na vozíku, něco důležitého spadne a není nikdo, kdo by mu věc podal?

„Je to těžký, musí čekat, než mu to někdo podá.“

Myslíte si, že jsou vycvičení psi pro takové lidi důležití?

„Jo, protože jim můžou něco podat, když jim to spadne.“ „Jo, můžou je vodit venku a pak se neztratí.“

Jak se budeme k lidem, kteří vypadají jinak než my chovat?

„Budeme na ně hodný.“ „Já bych si s nima třeba hrál.“ (ukázky z doslovných výroků z průběhu evaluace)

4.4 Rodina, moje jistota

Edukační jednotka byla zařazena z důvodu velké důležitosti rodiny pro žáka v tomto věkovém období.

Cíle: vést žáky k uvědomování důležitosti rodiny, uvědomovat si vlastní důležitost, sdílet informace o své rodině se spolužáky, rozvíjet komunikační schopnosti a dovednosti

Materiální zázemí k realizaci: fotografie psů, pamlsky

Organizace: ve třídě, poté přesun do parku

Časová dotace: 60 minut

Motivace

„Dnes si budeme povídat o rodině, o tom, kolik máme sourozenců, kdo všechno s námi bydlí a co nejraději naše rodina dělá společně. Každý dostane prostor, aby nám něco o své rodině řekl, ale nejprve vám povím něco o Boníkovi, ukážu vám, jak vypadá jeho maminka fena a tatínek pes. Schválně, jestli by někdo uhádl, kolik má Boník sourozenců?“

Popis realizace

Činnost č. 1 – Moje rodina

Žáci budou sedět v lavicích, na interaktivní tabuli jim budou promítnuty fotografie. Žáci dostanou základní informace o psech na fotografiích.

1. fotografie – fena – Každý žák řekne něco o své mamince.
2. fotografie – pes – Každý žák řekne něco o svém tatínkovi.
3. fotografie – štěně – Přihlásí se žáci, kteří mají sourozence a něco o něm/nich řeknou.

Popis realizace

Činnost č.2 – Přijdu, protože jsi důležitý

Žáci budou stát v kruhu, každý žák dostane do ruky pamlsků, uprostřed budu já se psem. Paní učitelka začne postupně vyvolávat žáky, vyvolaný žák bude mít za úkol zavolat na

psa jménem a říct: „Ke mně.“ Když k němu pes přijde, odmění ho piškotem, poté bude pes odvolán zpět doprostřed kruhu. Činnost končí ve chvíli, kdy se vystřídají všichni žáci.

Popis realizace

Činnost č.3 – Domov

Žáci stojí v prostoru, mají stoj rozkročmo. Já chodím mezi nimi, před žákem se zastavím a ptám se: Domečku, kdo v tobě bydlí? Žák vyjmenují členy rodiny, které chce mít ve svém domečku. Poté se zeptám: „Může Bono na návštěvu?“ Žák se rozhodně zda ano nebo ne, když ano, Bono mu proleze mezi nohama a žák za ním zavře svůj domeček. Postaví se snožmo. Činnost trvá do té doby, než se zavřou všechny domečky.

Evaluační průběhu edukační jednotky

Žáci si velice rychle zvykli na docházení psa do kolektivu jejich třídy. Velice se těší na každý jeho příchod. Dnešní jednotka probíhala v poklidném duchu. Hlavním cílem této edukační jednotky bylo věnovat se rodině. Při první činnosti se žáci zapojili a každé s radostí sdělilo informace o svých rodičích ostatním spolužákům. Malý problém nastal, když měli žáci mluvit o svých sourozencích. Většina žáků ve třídě jsou jedináčci. Bylo na nich vidět, že by si sourozence moc přáli a je pro ně těžké sdělit ostatním, že nemají bratra ani sestru. Řekli jsme si, že se někdy stane i u psů, že se narodí jen jedno štěňátko, které také nemá žádné sourozence, ale má třeba bratrance, sestřenici, dobrého souseda a v životě si může najít spoustu kamarádů. Při této činnosti byly naplněny tři určené cíle: sdílet informace o své rodině se spolužáky. Vést žáky k uvědomování důležitosti rodiny, rozvíjet komunikační schopnosti a dovednosti. Při druhé edukační jednotce se ukázala síla osobnosti některých žáků. Když žáci oslovili psa jemně, trvalo chvíli, než je mezi ostatními našel a přišel k nim, často musely jméno a povel opakovat několikrát. Pouze jedné dívce stačilo říct povel jednou, byla z ní cítit sebedůvěra v samu sebe, pes, ač od ní byl daleko, přišel na první zavolání. Při této edukační jednotce byl naplněn cíl: uvědomovat si vlastní důležitost. Pro žáky mělo velkou hodnotu, že za nimi pes přišel na zavolání a dal jim svoji pozornost. Poslední z činností se opět zaměřila na rodinu a její členy, žáci si do svého bezpečného prostředí domova mohli vzít kohokoliv chtěli. Nebyla jsem překvapena, když někteří žáci nezmínili své otce. Byla jsem na to připravena, ale stejně mě to zasáhlo.

Reflexe s žáky k činnosti č.1

Žákům nakonec byly kladeny otázky, protože se sami nemohli rozhodnout, co přesně by řekli. Odpovídali takto:

Co má tvoje maminka ráda?

„Maminka pro mě vaří buchty a hrozně ji to baví.“ „Maminka se ráda ličí, dlouho ji to trvá.“

Co nejradši děláš s tatškou?

„Jezdíme na ryby.“ „Vždycky spolu vaříme palačinky a smějeme se u toho.“

Jak se jmenuje tvůj sourozenec a kolik mu je?

„Mému Pétovi je málo, ještě nechodí.“ „ Já mám čtyři sourozenců a jsem z nich nejstarší.“ (ukázky z doslovných výroků z průběhu evaluace)

4.5 I kamarádství je důležité

Tato edukační jednotka byla vytvořena, aby žáky sblížila. Cílí na důležitost kamarádských vztahů, přibližuje dětem vzácnost, jedinečnost a krásu přátelství.

Cíle: získat nové informace o psím druhu, vytvářet u žáků potřebu projevit pozitivní city, utvářet pojem o důležitosti sociálních vztahů, podněcovat žáky k navazování přátelských vztahů

Materiální zázemí k realizaci: prezentace v powerpointu, stopovací vodítko

Organizace: začátek ve třídě v lavicích poté přesun do tělocvičny

Čas: 60 minut

Motivace

„Dnes jsme za vámi společně s Boníkem přišli, abychom si popovídali o kamarádství. Jak je důležité mít kolem sebe kamarády, se kterými si můžeme hrát, můžeme jim říct, když nás něco trápí a také kamarády se kterými smíme sdílet radost a můžeme se společně

smát. I Boník má hodně kamarádů a každý jeho kamarád je úplně jiný a vždy, když s nimi může být, tak má velkou radost. Chcete vidět Boníkovo kamarády?“

Popis realizace

Činnost č. 1 – Psí kamarádi

Na interaktivní tabuli bude promítnuto pět fotografií psů a jedno video, na kterém bude zobrazeno, jak si psi hrají. Při tomto promítání fotografií budou žákům předány stručné informace o psech na fotografiích. Video bude sloužit k navození atmosféry a připomenutí žákům, jak se cítí, když si hrají s kamarády.

1. Slide – border colie – Annie (příloha č. 13) - *„Annie je jen o pár měsíců mladší než Bono, takže se spolu znají už od štěňátka, rádi spolu jezdí na dlouhé výlety a hrají si tak, že rychle běhají a honí se.“*
2. Slide – drsnosrstý jezevčík – Pluto (příloha č. 14) - *„Pluto už je starý pejsek, s ním Boník tráví nejvíc času, protože spolu bydlí. Rádi se spolu přetahují o hračky, Pluto vždycky vyhraje, i když je o moc menší než Bono.“*
3. Slide – sibiřský husky – Grisha (příloha č. 15) - *„Bono a Grisha se znají rok, společně dělali zkoušky z canisterapie, rádi navštěvují školy a školky a hrají si s dětmi jako jste vy.“*
4. Slide – australský ovčák – Best (příloha č.16) - *„Bono a Best se zatím neznají moc dlouho, Best je ještě štěně, ale moc si spolu rozumí, nejradši si hrají na honěnou a přetahují se o hračky.“*
5. Slide – kříženec – Roxy - *„Roxy a Bono se mají hodně rádi, často spolu jezdí na výlety na Šumavu.“* (příloha č.17)
6. Slide – krátké video s nahrávkou dvou hrajících si psů

Popis realizace

Činnost č. 2 – Sít' kamarádství

V tělocvičně bude utvořen velký kruh, každý žák dostane do ruky piškot. Pes bude připnutý k dlouhému stopovacímú vodítku, konec tohoto vodítka budu držet já. Žáci dostanou pokyny: „*Každý zkusí vymyslet, co pro něj znamená, mít kamarády nebo můžete říct, co s kamarády rádi děláte, či jméno vašeho nejlepšího kamaráda. Když budete mít promyšleno, co chcete říct, zvednete ruku a až vás vyvolám, zavoláte Boníka k sobě jeho jménem, dáte mu piškot a při tom se chytíte dlouhého vodítka. Poté, co budete vodítko držet, nám řeknete, co vás napadlo ke kamarádství.*“ V průběhu činnosti bude nápomocna paní učitelka a paní asistentka z důvodu náročnosti činnosti.

Popis realizace

Činnost č.3 – Píseň

Na konci edukační jednotky bude žákům prezentována píseň, kterou se naučí. Budou při ní stát v kruhu. Píseň obsahuje větu opakující se stále dokola, spojenou s ukazováním. Při každé nové sloce se přidává nové ukazování.

Když jsi kamarád, tak pojd' si s námi hrát

Když jsi kamarád, tak pojd' si s námi hrát,

když jsi kamarád, tak pojd' si s námi hrát.

Když jsi kamarád, tak budeš rád,

že si s námi můžeš hrát,

že nás můžeš napodobovat.

Když jsi kamarád, tak pojd' si s námi hrát, (1. haf, haf)

když jsi kamarád, tak pojd' si s námi hrát. (1. haf,haf)

Když jsi kamarád, tak budeš rád,

že si s námi můžeš hrát,

že nás můžeš napodobovat. (1. haf,haf 2. hlasité dýchání s vyplazeným jazykem)

1. Haf, haf – 2x hlasité štěknutí, otevřené dlaně – dlaně v pěst (náznak štěkání)
2. Hlasité dýchání s vyplazeným jazykem

3. Čmuhání – nakrčení nosu, dýchání nosem
4. Plavání – předpažit, upažit, střídání pravé a levé ruky
5. Vrtění ocasem – zapažit pravou ruku, pohyby rukou zprava do leva

Evaluace průběhu edukační jednotky

První činnost namotivovala žáky na celou edukační jednotku, velice se zajímali o psy na fotografiích. Již na začátku byl během motivace naplněn cíl - podněcovat žáky k navazování přátelských vztahů. Při první činnosti byl pak naplněn další z cílů - získat nové informace o psím druhu, žáci si při činnosti povídali, diskutovali. Jedna žákyně dokonce během činnosti řekla: „*I pejsci mají kamarády, aby si mohli hrát a byli šťastný.*“ (ukázka z doslovných výroků z průběhu evaluace). Nejvíce se žákům líbilo video hrajících si psů, smáli se a ve třídě tak panovala velice příjemná a zábavná atmosféra. Druhá z činností byla náročná na organizaci, žáci se ale snažili, a proto se tato činnost povedla. Když byla řeč o kamarádství, většina z nich zmínila svého kamaráda ze třídy nebo z místa bydliště. Zajímavé bylo, že jeden chlapec nechtěl o kamarádech nic říct a když k němu přišel Bono, tak řekl, Bono je můj kamarád. V jednotce byl naplněn tento cíl - vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city. Třetí činnost byla zvolena proto, že žáci rádi zpívají. Z tohoto důvodu se do edukační jednotky zapojila píseň se psí tematikou, která žáky bavila. Celá edukační jednotka naplnila nejdůležitější cíl a tím byl cíl - podněcovat žáky k navazování přátelských vztahů.

4.6 Kdo si hraje zlobí míň

Edukační jednotka je zaměřena na prožitek a radost, kterou žáci sdílí ve skupině svých vrstevníků.

Cíle: rozvíjet cit pro spolupráci, navodit pozitivní atmosféru ve skupině, rozvíjet paměť a myšlení

Materiální zázemí k realizaci šátek, deka, obojek, vodítko, miska, piškot, plyšová hračka, tenisák, hřeben, náhubek

Organizace: v tělocvičně

Časová dotace: 60 minut

Motivace

„Milé děti, dnes jsme k vám s Boníkem přišli už naposledy, a tak jsme si řekli, že bychom si to spolu mohli hezky užít a připravili jsme si pro vás spoustu her, kvůli kterým se budeme muset přesunout do tělocvičny, abychom měli dostatek prostoru. Nejdůležitější při těchto hrách bude, abychom vzájemně spolupracovali, od srdce se zasmáli a užili si hezké dopoledne.“

Popis realizace

Činnost č.1 - Kdo to štěká?

Žáci budou v kruhu, vybraný žák si stoupne vně kruhu a budou mu zavázány oči. Ostatní spolužáci řeknou: Kdo to štěká, kdo to vrčí? Jakpak jeho jméno zní? Řekni, ať to každý ví. Poté bude vybrán žák, který 3x zaštěká. Žák vně kruhu bude mít tři pokusy na uhádnutí jména spolužáka, který štěkal. Když jméno uhádne, střídají se.

Popis realizace

Činnost č.2 – Tunel

Žáci budou seřazeni do řady, v těsném zástupu ve stoji rozkročném. Pes bude probíhat mezi jejich nohama. Žáci musí spolupracovat, stát těsně za sebou, popřípadě se držet za ramena.

Obměny činnosti

1. Jedna řada kluci, jedna řada holky
2. Řada od největšího po nejmenšího
3. Řada holka, kluk na střídačku

Popis realizace

Činnost č.3 – Pejsek ztratil...

Žáci se posadí do kruhu, v jehož prostředku budou umístěny předměty (obojek, vodítko, miska, náhubek, tenisák, piškot, plyšová hračka, hřeben). Žáci dostanou minutu času na to, aby si stihli zapamatovat, co nejvíce předmětů. Po uplynutí minuty, budou předměty zakryty dekou. Jejich úkolem bude, společně vyjmenovat všechny předměty, které jsou ukryty pod dekou. Před tím, než žáci začnou jmenovat předměty, řeknou větu: Pejsek ztratil (obojek, vodítko...).

Obměny činnosti

1. Po zakrytí předmětů, bude jeden z předmětů odebrán, žáci budou hádat, který předmět chybí
2. Po zakrytí předmětů, bude jeden z předmětů přidán, žáci budou hádat, který z předmětů byl přidán

Popis realizace

Činnost č. 4 – Rozloučení

Žáci budou postaveni do řady, každý žák dostane piškot. Postupně každý přistoupí ke psovi, dá mu povel „pac“, potřese si s ním, nabídne mu piškot a rozloučí se.

Evaluační jednotky

Poslední edukační jednotka se velice lišila od všech ostatních, bylo těžké navodit pozitivní atmosféru, protože žáci věděli, že za nimi dnes pes přišel naposledy. Při hře

však na tuto skutečnost na chvíli zapomněli. Při první činnosti se ukázalo, že se žáci již lépe znají a podle štěkotu se poznali, když jeden štěkal, bylo náročné ostatní udržet, aby se nesmáli. V průběhu činnosti bylo cítit, že se kolektiv utužuje, žáci trpělivě čekali až na ně přijde řada. Moc hezká věc napadla jednu žákyni, která při uhádnutí spolužáka zatleskala spolužačce, která uhodla, kdo štěkal. Ostatní žáci se k tleskání přidali a od té doby tleskali pokaždé, když někdo uhádl, kdo štěkal. Při druhé činnosti nastal malý problém, jedna žákyně si nepřála, aby přímo za ní stál jeden z jejích spolužáků a vyjádřila svůj pocit, z toho, že za ní stojí velice nehezky. Dříve, než stihl kdokoliv z dospělých zareagovat, jiná žákyně si pro spolužáka přišla a odvedla ho, aby se připojil k nim. Všímám si posunu v tom, že i když nastane nějaký problém, najde se někdo, kdo se ho snaží vyřešit, aby se nikdo necítil špatně. Předposlední činnost byla zaměřená na spolupráci a společnou domluvu. Žáci se mezi sebou museli dohodnout, jaké všechny předměty se skrývaly pod šátkem. Domluva mezi nimi fungovala dobře. Činnost poukázala na žáky, kteří působí jako přirozeně vůdčí typy, ale ke slovu se dostali všichni. Při poslední činnosti projevovali hluboké city, které k psovi cítí. Více než polovina žáků psa obejmula kolem krku.

Reflexe k činnosti č.4

„Boníčku, my tě milujeme.“

„Boníčku, zase za námi přijď.“

„Seš můj kámoš a nezlob.“

(ukázka z doslovných výroků z průběhu evaluace)

DISKUZE

Praktická část bakalářské práce se zabývá působením canisterapie na třídní klima. Zaměřuje se na tvorbu edukačních jednotek, jejich následnou realizaci a evaluaci.

Evaluace jednotlivých edukačních jednotek poukázaly na to, jak docházení psa do třídní skupiny působí na její klima. Pham (2015) ve své práci dokazuje, že žáci mají díky psovi větší pochopení pro druhé lidi. V jeho výzkumu došel k závěru, že při docházení psa do třídního kolektivu, jsou žáci lépe namotivováni k činnosti. Tuto skutečnost dokazuje ve své práci také Arenbergerová (2021) a dodává, že žáci jsou v blízkosti psa spokojenější a klidnější. Tyto práce dokazují vše, co bylo pozorováno v této bakalářské práci. Tedy, že informace, které jsou žákům sdělovány skrze psy, vnímají citlivěji a ohledupněji. V blízkosti psa jsou pak spokojeni a lépe pracují. V neposlední řadě bylo dokázáno, že vytvořený edukační materiál a jeho realizace působila kladně na třídní kolektiv.

Dalším důležitým zjištěním bylo, že pes v žácích upevňuje kladné návyky chování, mezi něž můžeme zařadit potřesení ruky a slušné jednání se spolužáky. O kladných návycích píše ve své publikaci také Bicková (2020) a dodává, že se žáci při canisterapii učí porozumět potřebám psa, které dále vedou k lepšímu chápání lidských emocí. Galajdová (2011) ve své publikaci popisuje prohloubení empatie, zlepšení komunikace a sociálních vazeb mezi žáky po realizaci canisterapie. Stejně skutečnosti byly sledovány i v této práci. Do rozhovorů a diskuzí se zapojovali žáci, kteří se do nich běžně nezapojují. Dále byla pozorována velká míra empatie a také již zmíněné prohlubování sociálních vazeb, které bylo nejvíce patrné při skupinových činnostech založených na vzájemné domluvě.

Od utvořených edukačních jednotek bylo očekáváno, že naplní svůj cíl. Cílem práce bylo poukázat na důležitost psa využívaného ve vzdělávacích zařízeních a na jeho kladné působení na chování žáků. Očekávalo se tedy, že pes a jeho docházení bude mít mezi žáky úspěch, budou se těšit na každý jeho příchod, budou motivovanější k činnostem i edukaci. Dále se očekávalo, že pes prohloubí alepší jejich sociální chování. Všechna očekávání byla naplněna. Žáci se na canisterapii pokaždé velice těšili, byli motivováni

k činnostem, užívali si chvíle strávené v přítomnosti psa. Při canisterapii se k sobě i psovi hezky chovali, zvládali diskutovat o nepříjemných věcech a navzájem si pomáhali.

Po ukončení docházení do třídního kolektivu přicházejí obavy z toho, že správné chování a jednání na kterém se ve třídě skrze canisterapii pracovalo, bude zapomenuto a třídní klima bude stejné jako ve třídách, ve kterých canisterapie neprobíhala.

Dle evaluace mají vytvořené jednotky jak své klady, tak zápory. Mezi klady je zařazeno navození pozitivních vztahů mezi psem a žáky, zájem o psa a zlepšení vztahů mezi jedinci ve třídě. K záporům by byl zařazen velký počet dětí na jednoho psa a málo času na individuální evaluaci.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala tématem: Využití canisterapie při práci s třídním kolektivem na základní škole. Hlavním cílem práce byla tvorba edukačních jednotek pro realizaci canisterapie na prvním stupni základní školy a jejich následná evaluace. Edukační jednotky byly navrženy tak, aby posilovaly kladné vztahy ve třídě a zlepšily celkové klima třídy. Z pozorování, které probíhalo během realizace edukačních jednotek, bylo patrné, že docházení psa do kolektivu má kladný vliv na chování žáků.

Bakalářská práce byla rozdělena do dvou částí, první část je teoretická, druhá část je praktická. V oblasti teorie byla vymezena tři základní témata: základní vzdělávání, třídní klima a canisterapie. Na každé z těchto hlavních témat navazovala podtémata, která s nimi úzce souvisela. Praktická část se zabývala tvorbou edukačních jednotek a následnou evaluací, v této části bylo využito metod pozorování, polostrukturovaného rozhovoru, který byl veden s paní třídní učitelkou a analýzy dokumentů. Cílem se stala tvorba edukačních jednotek na teoretických podkladech, jejich realizace a následná evaluace. Cílem bakalářské práce bylo poukázat na důležitost psa využívaného ve vzdělávacích zařízeních a na jeho kladné působení na chování dětí. Z docházení vyplynulo, že pes na chování dětí působil pozitivním způsobem.

Vytvořené edukační jednotky mohou být dále využívány k realizaci canisterapie v dětských kolektivech, zvláště v těch, ve kterých je potřeba posílit kladné vztahy ve skupině a docílit tak celkového zlepšení klimatu třídy. Činnosti a materiály uvedené v praktické části bakalářské práce mohou posloužit nejen canisterapeutickým týmům, ale také pedagogům, pedagogickým pracovníkům a laické veřejnosti.

Práci by bylo možné rozšířit o zapojení více třídních kolektivů stejného věku, ve kterých by probíhaly totožné edukační jednotky. Takto rozšířená práce by měla za cíl porovnat rozdíly mezi jednotlivými třídními kolektivy.

POUŽITÉ ZDROJE

1. About Us. International Association of Human-Animal Interaction Organizations [online]. [cit. 2021-6-15]. Dostupné z: <https://iahaio.org/history/>
2. BICKOVÁ, J., ed. Zooterapie v kostce: minimum pro terapeutické a edukativní aktivity za pomoci zvířete. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1585-1
3. BINFET, J.T. a E. Kjellstrand HARTWIG. Canine-assisted interventions: a comprehensive guide to credentialing therapy dog teams. New York: Routledge, 2020. ISBN 978-11-38338-31-9
4. BRUSENBAUCH MEISLOVÁ, M., DANIEL, S., FOLWARCZNY, R., et al. Sekundární analýza PISA 2015: vliv složení třídy, metod uplatňovaných učitelem a využívání technologií na výsledky českých žáků. Praha: Česká školní inspekce, 2018. ISBN 978-80-88087-17-5
5. ČAPEK, R. Třídní klima a školní klima. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2742-4
6. FIALOVÁ, I., OPATŘILOVÁ D. a PROCHÁZKOVÁ L. Somatopedie: texty k distančnímu vzdělávání. Brno: Paido, 2012. ISBN 978-80-7315-233-8.
7. GALAJDOVÁ, L., GALAJDOVÁ Z. Canisterapie: pes lékařem lidské duše. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-879-1
8. HANÁK, P. Zkušenosti z aplikace nových metod práce při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. (Česko: s.n.), 2011. ISBN 978-80-254-0022-8
9. JANKOVSKÝ, J. Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením: somatopedická a psychologická hlediska. 2. vyd. Praha: Trion, 2006. ISBN 80-7254-730-5
10. JUCOVIČOVÁ, D. Individuální vzdělávací plán pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami: se specifickými poruchami učení a chování, s mentálním postižením (v MŠ i ZŠ), se sociálním znevýhodněním, z cizojazyčného prostředí. Praha: D + H, 2009. ISBN 978-80-87295-00-7
11. Katalog podpurných a vyrovnávacích opatření pro žáky se zdravotním znevýhodněním. Systémová podpora inkluzivního vzdělávání v ČR [online]. [cit. 2021-6-15]. Dostupné z: <http://www.inkluze.upol.cz/portál/klicove-aktivity/modul-katalogy/02-katalog-podpurnych-a-vyrovnacich-opatreni-pro>

zaky-se-zdravotnim-znevyhodnenim/

12. KYRIACOU, Ch. Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování. Vyd. 4. Přeložil Dvořák, D., přeložil KOLDINSKÝ, M. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0052-9
13. LECHTA, V., ed. Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-679-7.
14. MICHALÍK, J., BASLEROVÁ, P., FELCMANOVÁ, L. Podpůrná opatření ve vzdělávání. Praha: Člověk v tísni, 2015. ISBN 978-80-87456-57-6
15. MICHALÍK, J. Pohledy na inkluzivní vzdělávání zdravotně postižených. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3372-1
16. MŠMT (2016). Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [cit. 2021-03-18].
17. Národní ústav pro vzdělávání: Rámcové vzdělávací programy [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>
18. NERANDŽIČ, Z. Animoterapie, aneb, Jak nás zvířata léčí: praktický průvodce pro veřejnost, pedagogy i pracovníky zdravotnických zařízení a sociálních ústavů. Praha: Albatros Plus. ISBN 80-00-01809-8
19. NĚMEC, Z., ŠIMÁČKOVÁ-LAURENČÍKOVÁ K., HÁJKOVÁ V. Asistent pedagoga v inkluzivní škole. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-712-0
20. MULLER, O. Terapie ve speciální pedagogice. 2., přeprac. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4172-7
21. NOVOTNÁ, E. Sociologie sociálních skupin. Praha: Grada, 2010. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2957-2
22. O nás. Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, z.s. [online]. [cit. 2021-6-15]. Dostupné z: <https://www.canisterapie.org/o-nas>
23. Pedagogicko-psychologická poradna České Budějovice. (2021, 1.1.). Úplné znění zřizovací listiny. [cit. 2021-03-18].

24. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ E., MAREŠ, J., Pedagogický slovník. 4., aktualiz. vyd. (i.e. vyd. 5). Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-416-8
25. SOUDKOVÁ, M. Významné postavy americké psychologie. Brno: Doplněk, 2009. ISBN 978-80-7239-241-4
26. STAŠOVÁ, L., SLANINOVÁ, G., JUNOVÁ, I. Nová generace: vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované společnosti. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-567-7
27. ŠIKULOVÁ, R. Od klíčových kompetencí učitele ke klíčovým kompetencím žáka: metodika rozvíjení klíčových kompetencí, průřezová témata, diagnostika. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2008. ISBN 978-80-7414-004-4
28. Školský zákon: 561/2004 Sb. In: . ročník 2015. [online]. [cit. 2021-6-15]. Dostupné také z: <http://zakony.centrum.cz/skolsky-zakon/cast-3-hlava-1-paragraf-36>
29. ŠVESTKOVÁ, R. Vybrané kapitoly ze sociální pedagogiky pro sociální pracovníky. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2019. ISBN 978-80-7394-739-2
30. VAŠUTOVÁ, M. a JEŽKOVÁ V. Didaktika psychologie: vybrané kapitoly. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2015. ISBN 978-80-7464-681-2.
31. Vyhláška č. 27/2016 Sb.: Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. In: . ročník 2016. [online]. [cit. 2021-6-15]. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/CS/2016-27?TEXT=PODP%C5%AFRN%C3%A1+OPAT%C5%99EN%C3%AD>
32. Život není zebra. 2013. Zlín: Fakulta multimediálních studií, 2013. ISSN 978-80-7454-277-0.

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1: Heterochromie u psa
- Příloha č. 2: Heterochromie u člověka
- Příloha č. 3: Psí zbarvení připomínající nemoc vitiligo
- Příloha č. 4: Žena s nemocí vitiligo
- Příloha č. 5: Amputace ocasu u psa
- Příloha č. 6: Amputace končetiny u člověka
- Příloha č. 7: Pes s alopecií
- Příloha č. 8: Dítě s alopecií
- Příloha č. 9: Pes s vozíkem
- Příloha č. 10: Dítě na invalidním vozíku
- Příloha č. 11: Pes s albinismem
- Příloha č. 12: Dítě s albinismem
- Příloha č. 13: Annie
- Příloha č. 14: Pluto
- Příloha č. 15: Grisha
- Příloha č. 16: Best
- Příloha č. 17: Roxy
- Příloha č. 18: Dětská malba 1
- Příloha č. 19: Dětská malba 2
- Příloha č. 20: Dětská malba 3
- Příloha č. 21: Dokument o canisterapeutickém týmu v přípravě
- Příloha č. 22: Osvědčení canisterapeutického týmu
- Příloha č. 23: Psí nástěnka v 1. třídě

Přílohy k praktické části bakalářské práce

Obrázek 1: Heterochromie u psa

zdroj: vlastní

Obrázek 2 : Heterochromie u člověka

Zdroj: hindustannext.com © 2021

Obrázek 3: *Psí zbarvení připomínající nemoc vitiligo*

zdroj: vlastní

Obrázek 4h: *Žena s nemocí vitiligo*

zdroj: pinterest.com © 2021

Obrázek 5 : Amputace ocasu u psa zdroj: vlastní

Obrázek 6: Amputace končetiny u člověka zdroj: google.com © 2021

Obrázek 7: Pes s alopecii

zdroj: cz.point.pet © 2021

Obrázek 8: Dítě s alopecii

zdroj: google.com © 2021

Obrázek 9 : Pes s vozíkem

zdroj: freshtime.cz © 2021

Obrázek 10 : Dítě na invalidním vozíku

zdroj: .ahaonline.cz © 2021

Obrázek 11: Pes s albinismem zdroj: psiusmev.cz © 2021

Obrázek 12: Dítě s albinismem zdroj: supermamy.maminka.cz © 2021

Obrázek 13: Annie

zdroj: vlastní

Obrázek 14: Pluto

zdroj: vlastní

Obrázek 15: Grisha

zdroj: vlastní

Obrázek 16: Best

zdroj: vlastní

Obrázek 17: Roxy

zdroj: vlastní

Obrázek 18: Dětská malba 1

zdroj: vlastní

Obrázek 20: Dětská malba 2

zdroj: vlastní

Obrázek 19: Dětská malba 3

zdroj: vlastní

PŘÍPRAVA CANISTERAPEUTICKÉHO TÝMU

Výcvikové canisterapeutické sdružení HAFÍK, z.s. potvrzuje, že canisterapeutický tým v přípravě (dále jen CT tým v přípravě)

Gabriela Vojíková

**Avenger Sweet Sharon - „Bono“
(australský ovčák)
nar. 17. 11. 2018**

.....a

se jako řádný CT tým v přípravě aktivně a celoročně věnuje odborné přípravě pro výkon canisterapie, účastní se jednorázových aktivit sdružení, vzdělávacích aktivit a supervizí.

Na základě splnění podmínek pro udělení potvrzení o přípravě týmu, sdružení výše zmíněnému týmu potvrzuje **Přípravu canisterapeutického týmu** opravňující k účasti na provádění canisterapie v rámci přípravy týmu na testování.

do 30. června 2022

V Třeboni 13. 6. 2020

VÝCVIKOVÉ CANISTERAPEUTICKÉ
SDRUŽENÍ „HAFÍK“ z.s.
379 01 Třeboň, IČO 265 15 598

J. Bicková

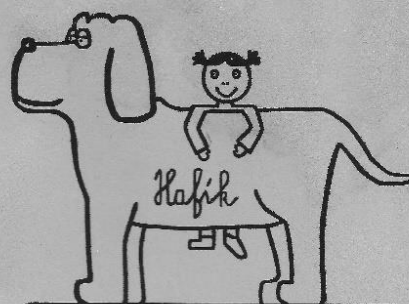
.....
podpis statutárního orgánu organizace

Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, z.s. Domanín 150, 379 01 Třeboň
www.canisterapie.org, e-mail: jaroslava.bickova@canisterapie.org, tel.: +420 724 953 876
Bankovní spojení: ČSOB, a.s., č. účtu: 288610149/0300, IČO: 265 15 598

OSVĚDČENÍ

CANISTERAPEUTICKÉHO TÝMU

VÝCVIKOVÉ CANISTERAPEUTICKÉ
SDRUŽENÍ - TŘEBOŇ

Dobrovolník: **Gabriela Vojíková**
Adresa: Soběšice 96, Sušice, 342 01

Jméno psa: Avenger Sweet Sharon – „Bono“
Plemeno psa: australský ovčák
Pes narozen dne: 17. 11. 2018

Canisterapeutický tým složený z výše jmenovaného dobrovolníka a psa úspěšně zakončil školení canisterapeutických týmů konající se 2. 7. – 6. 7. 2020 v Třeboni.

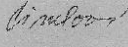
6. 7. 2020 uspěl canisterapeutický tým v teoretické i praktické části zkoušek zaměřených na specifické dovednosti canisterapeutického týmu a splnil tak podmínky pro získání osvědčení canisterapeutického týmu.

Mgr. et Mgr. Zuzana Zajícová

Soudce

Mgr. Šárka Petříková

Soudce

Ludmila Cimlová

Soudce

Platnost osvědčení: 2 roky od data složení zkoušky

Výcvikové canisterapeutické sdružení HAFÍK, z.s., Domanín 150, 379 01 Třeboň
<http://www.canisterapie.org> e-mail: ludmila.cimlova@canisterapie.org

Obrázek 23: Psí nástěnka v 1. třídě

zdroj: vlastní